

T.C
NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

İSTANBUL İLİNDE SAĞLIK SEKTÖRÜ
ÇALIŞANLARININ DEMOGRAFİK
ÖZELLİKLERİNİN SOSYAL ZEKA ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN İRDELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Can KUL

Enstitü Anabilim Dalı : Sağlık Yönetimi
Enstitü Bilim Dalı : Sağlık Yönetimi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Zeki YÜKSEKBİLGİLİ

ŞUBAT - 2020

T.C
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

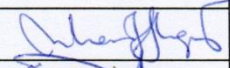
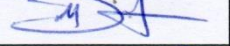
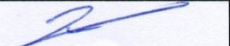
İSTANBUL İLİNDE SAĞLIK SEKTÖRÜ
ÇALIŞANLARININ DEMOGRAFİK
ÖZELLİKLERİNİN SOSYAL ZEKA ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN İRDELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Can KUL

Enstitü Anabilim Dalı : Sağlık Yönetimi
Enstitü Bilim Dalı : Sağlık Yönetimi

“Bu tez 11/02/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ		KANAATI	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi	Serkan Akdoğan	Basarılı	
Dr. Öğr. Üyesi	HARAR DÖRDÜNCÜ	Basarılı	
Dr. Öğr. Üyesi	Zeki YÜKSEKBİLGİLİ	Basarılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygu olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ahmet Can KUL

11/02/2020

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zeki YÜKSEKBİLGİLİ'ye değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Saygıdeğer Hocam bütün süreç boyunca her anlamda yanımda olmuş, desteğini ve katkılarını esirgememiştir. Bu çalışmayı yapmamda emeği geçen tüm hocalarıma ve tezimin son okumasında yardımlarını esirgemeyen meslektaşlarıma teşekkürlerimi borç bilirim. Son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim anneme ve aileme şükranlarımı sunarım.

Ahmet Can KUL

11/02/2020

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: GENEL BİLGİLER	3
1.1. Zeka Kavramı ve Kuramları	3
1.1.1. Tek Etmen Kuramı.....	5
1.1.2. Çift Etmen Kuramı.....	6
1.1.3. Triarşik Zeka Kuramı.....	6
1.1.4. Çoklu Zeka Kuramı.....	6
1.2. Sosyal Zeka Kavramı ve Tanımı.....	9
1.2.1. Sosyal Zekanın Gelişimi	11
1.2.2. Sosyal Zekanın Boyutları ve Modelleri	12
1.2.3. Sosyal Zekanın Ölçülmesi	13
1.2.3.1. Tromso Ölçeği	15
1.2.3.2. Goleman Modeli	16
1.2.3.3. Albretch Modeli	17
1.2.4. Sosyal Zeka İle İlişkili Diğer Zeka Türleri	17
1.3. Sosyal Zeka Alanında Yapılan Araştırmalar	18
1.3.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	18
1.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	19
BÖLÜM 2: GEREÇ VE YÖNTEM	21
2.1. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Veri Toplama Yöntemi	21
2.2. Veri Toplama Aracı	21
2.3. Geçerlik ve Güvenirlik	22
2.4. Araştırmanın Hipotezleri	22
2.5. İstatistiksel Değerlendirme.....	23
2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	23

BÖLÜM 3: BULGULAR	24
SONUÇ	42
KAYNAKÇA.....	46
EKLER	52
ÖZGEÇMİŞ.....	55

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Normallik Analizi.....	23
Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Demografik Dağılımlarının Değerlendirilmesi	24
Tablo 3: Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarına Göre Dağılımlarının Değerlendirilmesi	25
Tablo 4: Araştırmaya Katılanların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımlarının Değerlendirilmesi	25
Tablo 5: Araştırmaya Katılanların Yaşam Koşullarına Göre Dağılımlarının Değerlendirilmesi	26
Tablo 6: Sosyal Zeka Ölçeğine Dair İfadelerin Değerlendirilmesi.....	27
Tablo 7: Cinsiyete Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	28
Tablo 8: Yaşa Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	28
Tablo 9: Medeni Duruma Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	29
Tablo 10: Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	30
Tablo 11: Çalışma Pozisyonuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	31
Tablo 12: İkamet Edilen Yere Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi	32
Tablo 13: İkamet Edilen Evin Durumuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	33
Tablo 14: Çocuk Sayısına Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	34
Tablo 15: Daha Önce Başka Meslekle Uğraşma Durumuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi	35
Tablo 16: Meslekte Genel Hizmet Süresine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi	36
Tablo 17: Kurumda Çalışma Süresine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi	37

Tablo 18: Göç Edip Etmeme Durumuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	38
Tablo 19: Doğum Yerine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	39
Tablo 20: Birlikte Yaşanan Kişi Sayısına Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi.....	40
Tablo 21: Sosyal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	41

Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: İstanbul İlinde Sağlık Sektörü Çalışanlarının Demografik Özelliklerinin Sosyal Zeka Üzerindeki Etkisinin İrdelenmesi.	
Tezin Yazarı: Ahmet Can Kul	Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Zeki Yüksekbilgili
Kabul Tarihi: 11/02/2020	Sayfa Sayısı: vi (ön kısım) + 55 (tez) + 2(ek)
Ana Bilim Dalı: Sağlık Yönetimi	Bilim Dalı: Sağlık Yönetimi
<p>Sosyal Zeka bireylerin hem özel hem de iş yaşamında başarı ve mutlulukları için ön plandadır. Sosyal Zeka'nın öneminin farkındalığı, sosyal zekanın geliştirilmesinde önemlidir. Bu çalışmada; sağlık hizmetleri gibi insan faktörünün etkin olduğu bir sektörde sosyal zekanın değeri ve etkileyen faktörlerin bilinmesi hedeflenmektedir. Araştırmanın evrenini; İstanbul İlin de çalışan sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Sosyal zeka düzeyini ölçek üzere Silvera,Martinussen ve Dahl. (2001) tarafından geliştirilen Tromso Sosyal Zeka ölçeği (TSZÖ) kullanılmıştır. Araştırmamızda cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, çalışma pozisyonuna, kurumda çalışma süresine, başka yerden göç etme durumuna ve birlikte yaşanan kişi sayısına göre Sosyal Zeka ve alt boyutlarının farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çalışmada, bekar bireylerin sosyal beceri düzeylerinin, evli çalışanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İl merkezinde yaşayanların, ilçe ve kasaba/köyde yaşayanlara göre sosyal beceri ve sosyal zeka düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Daha önce başka meslekle uğraşanların, başka meslek yapmamış olanlara göre sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Doğum yerine göre il merkezi ve ilçe merkezinde doğan bireylerin, kasaba/köyde doğanlara göre sosyal bilgi, sosyal farkındalık ve sosyal zeka açısından daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir. Mesleki deneyim süresine göre 5-10 yıl mesleki deneyime sahip olanların, diğer gruplara göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal zekaya sahip bireyler belirli sosyal durumlar karşısında muhatabının beklentilerini anlayarak cevap üretebilen, kendi gereksinimleri ile muhatabının gereksinimlerinde uzlaşı noktası bulabilen kişilerdir. Bu özellikler, sağlık çalışanları açısından kritik bir önem taşımaktadır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Zeka, Sosyal Zeka, Sağlık Çalışanları, Eğitim Düzeyi, Sağlık	

Title of the Thesis: Investigation of the Effects of the Demographic Characteristics of Healthcare Employers on Social Intelligence in Istanbul Province	
Author: Ahmet Can KUL	Supervisor: Dr. Lecturer Zeki Yüksekbilgili
Date: 11/02/2020	Nu. of pages: vi (front part) + 55 (thesis) + 2 (annex)
Department: Healthcare Management Subfield: Healthcare Management	
<p>Social Intelligence is at the forefront of individuals' success and happiness in both private and business life. Awareness of the importance of Social Intelligence is important in the development of social intelligence. In this study; It is aimed to know the value of social intelligence and the factors affecting it in a sector where human factor is effective such as health services. The research was applied to all healthcare employers who is working in Istanbul province. To measure the level of social intelligence, Silvera, Martinussen and Dahl(2001) developed by the Tromso Social Intelligence Scale (TSSS) was used. In our study, it was determined that Social Intelligence and its sub-dimensions did not differ according to gender, age, educational level, working position, working time in the institution, immigration status and number of people living together. In the study, it was found that the social skill levels of single individuals were higher than those of married employees. The social skills and social intelligence levels of the people living in the city center were higher than those living in the district and town / village. It has been determined that those who have been engaged in another profession have higher social skill levels than those who have not done another profession before. It was determined that individuals born in the city center and district center had higher scores than those born in town / village in terms of social knowledge, social awareness and social intelligence. It was found that those with 5-10 years of professional experience had higher social skills levels than other groups. Individuals with social intelligence are able to produce answers by understanding the interlocutor's expectations in the face of certain social situations, and find a compromise point in their needs and interlocutor's needs. These features are critical to health professionals.</p>	
Keywords: Intelligence, Social Intelligence, Health Professionals, Education Level, Health	

GİRİŞ

Yaşamda karşılaşılan güçlüklerle sağlıklı ve etkili çözümler üretebilmek ve çözümler üretme konusunda gelişim sağlamak insan psikolojisi ve sosyal yetkinliği için önemli olan becerilerdir. Ayrıca etkileşimde bulunulan çevrede diğer bireylerle sağlıklı ve etkin bir iletişim kurabilmek ve karşıdakinin duygu ve düşüncelerini önceden tahmin ederek idare edebilmek, sosyal yaşamı kolaylaştırma ve çevreyi etkileyebilme hususunda mühim noktalara parmak basmaktadır. Bu kavramlardan birisi olan sosyal zeka, sosyal bilgi süreci (duyguları, düşünceleri, beklentileri anlayabilme ve beden dilini okuyabilme), sosyal farkındalık (sosyal ortamlara uyum sağlayabilme) ve sosyal beceri (insan ilişkilerinde ustalık) olmak üzere üç alt başlık altında incelenmiş ve oluşan bütünlük sosyal zeka olarak değerlendirilmiştir. Sosyal problem çözme becerisi ise sosyal yaşamda karşılaşılan problemlere yönelik etkili, etkisiz, kaçınan vb. tarzda üretilen çözümlere işaret etmektedir. (Silvera, Martinussen ve Dahl, 2001: 313).

Sosyal problemlerle başa çıkamayan ve sosyal çevrede bulunan diğerlerini idare edemeyen kişilerde psikolojik iyi oluş da etkilenebilir, bunun sonucunda yaşanan olumsuz duygudurum ve çatışmalar beden veya bilişsel yollarla ifade edilebilir, örn. somatizasyon veya sağlık anksiyetesi gibi. Somatizasyon, sözsüz iletişimin yetersiz kaldığı noktada bireylerin bedenlerinden aldığı bir yardım, söylenilmek istenilen cümlelerin veya anlatılmak istenilen duyguların beden yoluyla ifadesi olarak tanımlanabilir (Koptagel-İlal, 1999: 50). Gucht ve Fischler (2002)'in de söylediği gibi birçok tanım bulunsa da ortak özellikleri, bedensel belirtilerin kökeninde organik olarak açıklanabilen bir neden olmadığıdır. Bedensel belirtilerin yanlış yorumlanması ile oluşan sağlık anksiyetesi/kaygısı, kişinin şimdiki ve gelecekteki sağlığı ile alakalı anormal seviyede uğraşmasına ve kaygı duymasına yol açmaktadır (Abramowitz ve Carolina. 2007: 86 ; Thorgaard, Frostholm ve Rask. (2018: 198).

Psikoloji araştırmaları yüzyıldan uzun bir süredir insan zekası ile ilgilidir. Bu araştırmaların başından günümüze kadar akademik (soyut veya genel) zeka en iyi açıklanan ve net biçimde tanımlanan olmuştur. Sosyal zeka araştırmaları geleneğinin geçmişi eski olmasına rağmen teori ve ölçme araçları meselesi hala tam olarak çözülememiştir. Sosyal Zeka bireylerin hem özel hem de iş yaşamında başarı ve

mutlulukları için ön plandadır. Sosyal Zeka'nın öneminin farkındalığı, sosyal zekanın geliştirilmesinde önemlidir. Sağlık çalışanları gibi, sosyal zeminde hizmet veren bireylerin sosyal zeka düzeylerinin belirlenmesi, demografik değişkenlere göre farklılıkların tespit edilmesi beklenen faydaların başında gelmektedir. Araştırma, sağlık sektöründe gerekli farkındalığın sağlanması, sosyal zekanın ölçülebilir olması ve elde edilecek sonuçların mesleki görevlendirmelerde göz önünde bulundurulması açısından destekleyici olacaktır.

BÖLÜM 1: GENEL BİLGİLER

Bu bölümde Zeka, Tek Etmen, Çift Etmen, Triarşik Zeka, Çoklu Zeka Kuramlarından, Tromso Ölçeğinden ve Sosyal Zeka Kavramı, Gelişimi, Boyutları, Modelleri, Ölçülmesi ve yapılan araştırmalar yer almaktadır.

1.1. Zeka Kavramı ve Kuramları

İnsan varlığını, diğer tüm tabiat varlıklarından ayrı kılan mutlak ki zekadır. İnsanların yaşam sürdürdükleri sosyo-kültürel yapıya aidiyet göstermesini sağlayan zeka kavramı ile ilgili incelenen çalışmalarda çok sayıda tanımlamaya rastlanmıştır.

Eğitim bilimcileri tarafından yapılan tanımlamalarda zeka; bir kavramı, bir enformasyonu algılama ve anlama yetisi olarak açıklanırken, biyologlar tarafından yapılan tanımlamada, kişilerin yaşadıkları, maruz kaldıkları toplumdaki fiziksel ve kültürel yapıya gösterdikleri uyum ile açıklamaktadır. Psikologlar tarafından yapılan tanımlamaya göre ise zeka; insanların yaşadıkları olayları irdeleyerek, fikir ve düşünceler arası bir karşılaştırma gerçekleştirerek doğru neticeye ulaşmak, bir çözüm üretmek olarak açıklanmakta iken, bilgisayar mühendisleri tarafından bilgiyi geliştirme ve aşılama becerisi olarak tanımlanmaktadır. (Baş, Dursun ve Okutan. 2016: 1392). Öktem (2001: 184) tarafından yapılan açıklama ele alındığında ise zekanın, insanların içinde bulunduğu hayat şartlarına göre yaşantılarına yön vermeleri sırasında maruz kaldıkları zorluklarla başa çıkabilme, çare üretme kabiliyeti olarak tanımlandığı görülmektedir. Zeka, insanların yaşadıkları topluma uyum sağlamanın yanında, mantık çerçevesi içinde düşünme ve ona göre hareket etme becerisi olarak da açıklanabilmektedir.

Zeka ile ilgili yapılan birçok araştırmada birden çok zeka kuramının olduğu ön plana çıkmaktadır. Bu kuramlar arasında en dikkat çeken kuram Gardner'in (1983) çoklu zeka kuramıdır. Gardner'a göre zeka; "insanın günlük yaşamı içerisinde karşı karşıya kaldığı sorunları bertaraf edecek çözümler üretme, yaşamını sürdürdüğü toplum içinde anlamlı olan bir ürün veya hizmet üretimi gerçekleştirme kapasitesi" olarak belirtilmektedir. (Gardner, 1983: 2). Zeka yalın olarak bir anlam ifade etmemekle birlikte, birbirinden bağımsız birçok beceri faktörünün bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. (Armstrong, 2003: 12).

İnsanların, çevrelerinden öğrendikleri ve tekrarladıkları bilgilere göre zaman içerisinde ortaya çıkan ve kendisinden önceki araştırmalarda bilişsel zekaya (IQ) odaklanan çalışmalardan farklı olarak bireylerin çeşitli yeteneklerinin üzerinde duran zeka türlerinin de olduğunu savunan Howard Gardner (1938), *Frames of Mind* (Zihin Çerçeveleri) isimli eserinde çoklu zeka kuramına değinmiş ve bu kuramı 1993 senesinde yayınlanan *Multiple Intelligences* (Çoklu Zeka) isimli kitabı içerisinde açıklamıştır.

Spearman zekayı, en tepede genel bir zeka faktörünün bulunduğu tekil bir nicelik olarak değerlendirmiştir. Spearman'ın yaptığı çalışmalarının sonunda, günümüzdeki zeka kavramına dair düşünceleri oluşturan üç temel özellik kazanılmıştır. Bunlar (Uluç, 2016: 1-9):

a. Genel bir zeka faktörü bulunmaktadır (g ile gösterilir). Zekayla alakalı tüm ölçümlerin birbiriyle pozitif yönde bir ilişkisi olması sonucunda tüm farklı ölçümlerin genel bir zeka faktörü ile ilişkili olduğu düşünülmüştür.

b. Zekayı meydana getiren beceriler aynı oranda genel zekayı yordayamamaktadır. Bu da becerilerin yüklerinin birbirinden farklı olduğuna işaret etmektedir.

c. Genel zeka (g) kendi başına tüm ilişkileri açıklayamamaktadır. Bu durum yetilerin genel zekaya bağlandıklarının yanı sıra bazı yetilerin kendi aralarında ayrı gruplar oluşturduğunu göstermektedir. Oluşan bu küçük gruplara, Spearman 's' adını vermiştir.

İlerleyen zamanlarda İngiliz ekolü Spearman'ın görüşünü kabul etse de Amerikan ekolü çok faktörlü bir zeka kuramı üzerine yoğunlaşmıştır. Bu konuda Thorndike'in (1924) ileri sürdüğü Çoklu Zeka Kuramı'na göre zeka, çok sayıda bağımsız faktörden oluşmaktadır. Horn ve Cattle (1966) ise çok faktörlü yapıya dair Akıcı Zeka ve Kristalize Zeka olmak üzere doğuştan getirilen ve birbirini tamamlayan iki faktörlü bir kuram oluşturmuşlardır. Bu kurama göre (Uluç, 2016: 1-9):

a. Akıcı zeka: Eğitim ve deneyimden bağımsız olarak temel akıl yürütme ve problem çözme;

b. Kristalize zeka: Deneyim ve öğrenme sonucu elde edilen bilgi ve beceriler olarak tanımlanmıştır.

Akıcı zeka, içinde yaşadığı kültürle etkileşimi sonucunda kristalize zeka potansiyelini ortaya çıkarabilmektedir. Bu yüzden birbirleriyle bütünleşik bir yapıdadırlar. Daha sonradan Carroll incelediği birçok araştırma sonucunda zekanın üç katmanlı bir yapıya sahip olduğunu keşfetmiş ve yeni kuramına Üç Katmanlı Hiyerarşik Zeka Modeli adını vermiştir. En alt katmanda çok sayıda özgün yetiler, ikinci katmanda geniş yeti kümeleri ve en üst katmanda da temel zeka faktörü bulunur. Cattell-Horn-Carroll (CHC) Kuramı'nın gelişimiyle birlikte zekaya dair ölçüm araçları yeniden gözden geçirilmiş ve daha kapsamlı hale getirilmiştir. Ayrıca bu kuramla birlikte yeni ölçüm araçları da ortaya atılmıştır (Uluç, 2016: 1-9).

Zeka birbiriyle ilişkili çok sayıda zihinsel yeterliliği kapsayan şemsiye bir kavramdır. Bu nedenle psikologlar zekayı çeşitli yollardan farklı biçimlerde gördüler ve farklı dönemlerde farklı tanımlamalar getirdiler. Örneğin Gardner; zekayı her biri birbiriyle ilişkili fakat bazı yönlerden diğerlerinden ayrılan sekiz özel alanın birleşimi olarak gördü. Wechsler'e göre ise zeka, bireyin birikimli olarak artan ve amaca yönelik eylem, rasyonel düşünme ve çevre ile etkili biçimde uyumlu olmaya dair toplam kapasitesidir. Genel olarak zeka soyut düşünme, öğrenme ve çevreye uyum sağlama yeteneği olarak görülebilir. Bu yeterlilik genellikle genel faktör veya "g" olarak adlandırılır. Zeka kavramının tanımında yer alan genelleyicilik zekaya yüklenen işlevlere de yansımaktadır. Matarrazzo, Ree ve Earles'a göre bir kişinin genel zekası o kişinin entelektüel yeterlilik ve yetilerinin tümünü kapsar ve kişinin akademik ve mesleki başarılarının tahmininde başarılı biçimde kullanılabilir (Mayer ve Cobb., 2000: 163).

Zeka kavramının değişik boyutlarda ele alınmasıyla birlikte yapılan araştırmalarda, kavramın açıklanmasına yönelik birçok farklı tanıma rastlanmaktadır. Dolayısıyla zekanın tam anlamıyla açıklanabilmesi için ele alınan boyutlar çerçevesinde farklı kuramlar ortaya çıkmıştır. Çalışmanın aşağıda yer alan bölümünde bu kuramların tanımlanmasına yer verilmiştir.

1.1.1. Tek Etmen Kuramı

Bu kuram, zeka kavramının yalnızca genel bir kabiliyet olduğunu savunanlar tarafından ortaya çıkarılmıştır. Kuram savunucularına göre, hayat içerisinde kişinin herhangi bir alanda gösterdiği başarı diğer başarılarla ulaşabilmesi için yeterlidir. Bu

kurama göre zeka, hiçbir faktörden etkilenmez ve bütünsel olarak ele alınır. Genel anlamda zeka bu kuram çerçevesinde ele alındığında, soyut olarak düşünebilme, yaşanılan veya değiştirilen topluma uyum gösterebilme becerisidir. (Baymur, 1996: 231).

1.1.2. Çift Etmen Kuramı

Spearman (1927) İnsanın Yetenekleri adlı eserinde zekanın tek bir genel kabiliyet olarak ele alınmasının doğru olmadığını savunmuştur. Spearman tarafından savunulan düşünceye göre zeka, genel bir kabiliyetin (g) altında yatan birbirinden farklı birçok spesifik kabiliyetin (s) birleşmesi ile oluşmaktadır. Tanımda yer alan genel kabiliyet zeka olarak, spesifik kabiliyetler ise değişik alanlarda elde edilen başarılar olarak belirtilmektedir. Kast edilen alan kimi bireyler için resim yapmak iken, kimi bireyler için matematiktir. (Özgüven, 1994: 116)

1.1.3. Triarşik Zeka Kuramı

Stenberg, zekanın tek bir boyut ile ele alınamayacağını, bireylerin bilişsel, hissel ve çevresel faktörler ile kesişiminden oluşan bir olgu olduğunu öne sürmüştür. Bu kuram, analitik, yaratıcı ve pratik zeka olmak üzere üç ögeden meydana gelmektedir. Analitik zeka; bilginin kazanılması sırasında muhakeme yeteneği ile çözümleyici bakış açısına sahip olunmasıdır. Yaratıcı zeka; yaşam içerisinde karşılaşılan sıra dışı olayların yine sıra dışı bir bakış açısı ile çözümlenebilmesi yeteneğidir. Aynı zamanda yeni bir fikir geliştirme, keşfetme, ortaya koyma sürecinde de yaratıcı zeka ortaya çıkmaktadır. Pratik zeka ise; kişilerin sahip olduğu duygu ve düşünceleri davranışa dökabilmeleri becerisidir. Gerekli zamanlarda gösterilen doğru reaksiyon pratik zeka kullanımının göstergesidir. (Gökaydın, 2016: 27)

1.1.4. Çoklu Zeka Kuramı

Yapılan çalışmalar zeka kavramının çeşitli boyutlarda ele alınması sebebiyle çok sayıda tanımının olduğunu ortaya koymaktadır. Bu boyutların açıklanmasında kullanılan kuramlar arasında en göze çarpan Gardner tarafından 1983 yılında ortaya çıkarılan “Çoklu Zeka Kuramı”dır. Howard Gardner’ın savunduğu bu kurama yer

verdiği Frames of Mind adlı kitabında zeka çeşitlerini, sözeli müziksel, mantıksal, görsel, bedensel, kişilerarası ve içsel olarak belirtmiştir. 1995 senesinde doğa zekası, 1999 senesinde ise varoluşçu zekayı bu çeşitlerin içerisine alan Gardner zeka türlerinin 9 adet olduğunu belirtmiştir. (Gürel ve Tat, 2010: 349; Baş, Dursun ve Okutan, 2016: 1392). Çalışmanın aşağıda yer alan bölümünde bu türler açıklanmıştır.

a) *Sözel veya dilsel zeka*, sözcüklerin yazılı ve sözlü olarak doğru ve etkin bir şekilde kullanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu zeka seviyesinin yüksek olduğu kişiler karşısındaki dinleme, dinlediğini algılama ve anımsama işlevlerini daha aktif bir şekilde kullanmaktadır.

Sözel zekası yüksek olan bireyler dinleme, yorumlama ve hatırlama gibi özelliklerini daha etkin kullanırlar. Özellikle iletişim alanlarında sözel zekaları diğer kişilere göre daha gelişmiştir. Bu zeka türü, genellikle avukatlar, spikerler, şairler, yazarlar gibi meslek alanlarında çalışanlarda daha fazla ortaya çıkmaktadır (Armstrong, 2009: 6).

b) *Bedensel zeka*, fiziksel hareketlerini başarılı bir şekilde hem kontrol edip hem de başarıyla uygulayabilen bireylerin kullandığı zeka türüdür. Gardner tarafından bedensel zeka, sorunların çözümü aşamasında bir düşüncüyü savunurken aynı zamanda beden dili ile de sahip olunan fikir ve düşüncelerin aktarılabilmesi kabiliyetidir. Bu zeka türü, kişilerin uyum, kuvvet, elastikiyet, el becerisi, çabukluk ve tüm vücudunun koordineli bir şekilde çalışmasını içermektedir. Bu bağlamda bir heykeltıraş ya da mekanik ustasının mesleğini yaparken elini maharetle kullanması bu zeka tanımına ait görülebilirken, beden dili olarak adlandırdığımız işaret ve mimikleri başarılı yaparak insanların duygu ve düşüncelerine etki edebilmek de aynı zeka türüne aittir (Armstrong, 2009: 7).

c) *Görsel zeka*, kişilerin gördükleri nesnelere doğru ve tam bir şekilde algılayabilmelerini ve bu kişilerin algıladıklarını görsel olarak açıklayabilme yeteneğine sahip olmaları olarak tanımlanmaktadır (Green ve diğerleri, 2005: 354). Bu tür zekası gelişmiş olan bireyler, gördükleri bir mekandaki renklerin, çizgi ve şekillerin, yapıların mekanla uyumuna karşı oldukça hassastırlar. Tasarımcılar, hekimler, mühendis ve mimarlar görsel zekaya sahip meslekler arasında yer almaktadır. (Armstrong, 2009: 7).

d) *Müziksel zekaya*, sahip olan bireyler dışarıdan gelen seslere karşı çok hassaslardır ve müzik, melodi ve ses rengine karşı duyarlıdırlar. Bu zeka türüne sahip

bireyler işittikleri müziğin sesinde değişiklik yapma, sesleri birbirinden ayırma ve müzik üretme kabiliyeti olan bireylerdir. Müzisyen, şarkıcı gibi meslek alanlarında bu zeka seviyesi yüksektir (Moran,Kornhaber ve Gardner, 2006: 27).

e) *Mantıksal zeka*, bireylerin mantıklarını ustaca kullanabilmeleri ve matematiksel olarak sayı ve rakamların sınıflandırılması, işlemlerin hesaplanması ve çözüme deneme yolu ile ulaşılmasını sağlama becerisi olarak tanımlanmaktadır

Armstrong, 2009: 6). Bu zekayı yoğunlukla kullanan meslek grupları, bilim insanları, matematik profesyonelleri, istatistikçiler, bilgisayar programcılarıdır. (Moran,Kornhaber ve Gardner, 2006: 27).

f) *İçsel zeka*, bireylerin kendilerinin farkına varabilme, kendi duygu ve düşüncelerini anlayabilmeleri olarak ifade edilmektedir.Ayrıca kendi hayatını yöneterek ileriye dönük planlar yaparak; kendisinde fark ettiği huyları, zevkleri, yetenekleri tanıyarak, bu kazandığı özellikleri başkalarıyla paylaşabilme yeteneği olarak da belirtilebilir. Terapistler ya da şamanlar, bu zekayı kullanan meslek grupları arasındadır (Armstrong, 2009: 8).

g) *Doğacı zeka*, yeteneğine sahip olan bireyler, doğaya ve çevreye duyarlı olabilen bireylerdir. Bu zekaya sahip bireyler, çevresindeki hayvan, bitki topluluğunu tanıyabilme ve onlarla güzel bir şekilde ilgilenebilme yeteneğine sahiptirler. Bu zekayı kullanan meslek gruplarına örnek meslekler arasında biyolog, veteriner, zoolog gibi meslek mensupları yer almaktadır (Green ve diğerleri, 2005: 355).

h) *Varoluşçu zeka*, türüne sahip olan bireyler, dünyanın varlığı ve kökeni gibi varlık felsefesine dair sorular sorabilen, bu konularda derin düşünebilme yeteneğine sahiptirler (Gardner, 1999: 69). Filozoflar varoluşçu zeka türüne örnek bir meslek ya da uğraş grubu olarak gösterilebilirler. Varoluşçu zekaya sahip olan bireyler, insanlığın nereden geldiği ve nereye gittiğini, var oluşun sebep ve sonuçlarını, yaşamın amacını, yaratıcı ile canlılar arasındaki bağın anlamını, ölüm ve aşk kavramlarının ne ifade ettiğini sorgulayarak sorularına yanıt aramaktadır. (Gardner, 1999: 54).

i) *Kişilerarası zeka*, bireyin karşısındaki insanların sahip oldukları duygu ve düşüncelerini, ruh hallerinde meydana gelen değişimleri, anlayabilme, çözümleyebilme ve karşısındaki ile empati sağlayarak yol gösterebilme becerisidir. Öğretmenler, dernek-vakıf müessisleri, yöneticiler, siyasetçiler vb. meslek

gruplarında bu zeka türüne sahip kişilerin bulunması gerekmektedir. (Armstrong, 2009: 7; Moran,Kornhaber ve Gardner, 2006: 27).

Gardner öncülüğündeki sosyal bilimcilerin farklı uğraş alanlarına göre tanımladıkları bu zeka türlerinin tamamı, sosyal ilişkilerde kullanılması ve kişinin toplum ile ilişkilerini belirlemesi anlamında sosyal zekanın alt parçaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanımlarda da bahsedildiği üzere sosyal zekaya ait her farklı alt zeka türü, bir başka mesleğin icrasında önem kazanmaktadır ve adı geçen mesleklerin neredeyse tamamı da bireyin toplumla doğrudan ve çoklu ilişki kurduğu mesleklerdir.

1.2. Sosyal Zeka Kavramı ve Tanımı

Sosyal zekanın bir karakter özelliği olduğu yönünde genel bir algıdan söz edilebilir. Bazı insanların, insan doğasını anlama ve insanlarla ilişkiler konusunda gıpta edilecek kadar iyi iken bazılarının bu konularda ciddi sıkıntılar yaşaması bu algının önemli bir nedeni olabilir. Benzer biçimde bazı insanlar farklı sosyal ortamlarda başarılı davranışlar sergiler ve kabul görürken bazıları ise bunu yapamaz. Farklı insanların farklı veya benzer sosyal durumlarda gösterdikleri davranışların farklılaşması bireysel değişkenlerin olduğunu göstergesidir. Söz konusu bireysel farklılıklar psikoloji alanında sosyal zeka olarak ifade edilebilmektedir. Bu durum apaçık ortada iken sosyal zeka neredeyse bir asırdır tam olarak kavramlaştırılıp tanımlanamamıştır. Sosyal zekayı belirlemeye yönelik deneysel çalışmalar genellikle başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Literatürde sosyal zeka ile ilgili önerilen tanımlamalar olmasına rağmen bunlardan hiçbiri genel kabul görmemiştir (Barnes ve Sternberg, 1989: 117; Silvera, Martinussen ve Dahl, 2001: 313).

Sosyal zekanın tanımlanmasındaki anlaşmazlık, psikologların hangi bireysel farklılıkların sosyal zeka içinde yer aldığı konusunda yaşadıkları anlaşmazlıklara vurgu yapar. Fehr ve Russell (1999) üzerinde uzlaşılan, anlaşılabilir bir ilk örnek kavrama ulaşmanın güçlüğüne dikkat çekmiştir. Kritik özellikleri içine alan ve sosyal zekanın bütün durumlarında geçerli olabilecek bir özellikler seti yoktur. Bu nedenle sosyal zekanın, psikolojinin anlaşılması en zor ve sinir bozucu kavramlarından biri olarak görüldüğü söylenebilir. Bu zorluklara rağmen pek çok psikolog ve araştırmacı onun varlığına inanır (Silvera,Martinussen ve Dahl, 2001: 318).

Sosyal zeka araştırmaları Thorndike'nin 1920'de zekaya dair yaptığı sınıflandırmaya dayanır. Thorndike insan zekasını düşünceler, nesnelere ve insanlarla ilgilenen alanlar olarak üç geniş yetenekler sınıfına ayırmıştır. Thorndike'a göre zeka, düşünceleri anlama ve yönetme yeteneği ile ilişkili (soyut zeka "abstract intelligence"), nesnelere konsantre olma yeteneği ile ilişkili (mekanik zeka "mechanical intelligence") ve insanlarla ilişkili (sosyal zeka "social intelligence") olmak üzere üçe ayrılır. Aynı çalışmada Thorndike sosyal zekayı, zekanın diğer formlarından ayırmış ve tanımlamıştır. Thorndike'a göre sosyal zeka, insanlar arası ilişkilerde bilgece davranmak için kadını, erkeği, kızları ve oğlanları anlama ve yönetme yeteneğidir. Thorndike göre sosyal zekanın özünde kişinin kendi kendini ve diğerlerinin içsel durumunu, güdüleri, davranışları anlama ve bu bilgiden hareketle en uygun biçimde davranma yetisi vardır (Weis ve Süss, 2005: 203 ; Kihlstrom ve Cantor, 2011: 359). Thorndike'nin (1920) sosyal zeka düşüncesi hala temel bir düşüncedir ve diğer bütün tanımlamalardan daha yaygındır. Dikkat çekici biçimde bu tanımlama sosyal zekayı zihinsel (anlama) ve davranışsal (yönetme ve bilgece davranma) olmak üzere iki bileşene ayırır. Vernon (1933) da benzer biçimde sosyal zekayı, sosyal konular hakkında bilgi sahibi olma ve yabancıların ruh hallerini veya kişilik özelliklerini görebilme (zihinsel); diğerleri ile iyi geçinme ve toplumda rahat olma (davranışsal) olarak tanımlamıştır. Thorndike'nin ilk olarak ortaya attığı ve Vernon'un devam ettirdiği sosyal zekayı zihinsel ve davranışsal bileşenlerine ayırma yaklaşımı sosyal zeka araştırmalarında önemli bir bölünmenin doğmasına yol açmıştır. Her ne kadar Thorndike iki bileşenin de tek bir yapının iki ayrı parçası olduğunun ipucunu verse de sonradan gelen tanımlamaların ikisinden birine vurgu yaptığı görülür. Psikometrik gelenekten gelen araştırmalar entelektüel yetileri ifade eden sosyal zekanın zihinsel bileşenine yani "anlamaya" odaklanmıştır. Sosyal psikoloji araştırmaları ise tam tersi biçimde sosyal zekanın kişiler arası doğasına odaklanmışlardır. Bu araştırmacılar sosyal yeterlilik ve empati gibi davranışsal bileşenlere vurgu yapan bir kavram geliştirmişlerdir. Bu bağlamda sosyal zekayı Moss ve Hunt (1927) çevresiyle ilgili geçinebilme yeterliliği; Wedeck (1947) duyguları ve ruh halini doğru değerlendirme ve bireylerin motivasyonu; Guilford ve de Mille (1965) insanların duyguları, güdüleri, düşünceleri ve tutumları ile değerlendirilme yetisi; Cantor ve Kihlstrom (1987)

sosyal dünya hakkındaki bireysel bilgi birikimi olarak tanımlamışlardır (Weis ve Süss, 2005: 203 ; Kihlstrom ve Cantor, 2011: 359).

1.2.1. Sosyal Zekanın Gelişimi

Psikoloji araştırmaları yüzyıldan uzun bir süredir insan zekası ile ilgilidir. Bu araştırmaların başından günümüze kadar akademik (soyut veya genel) zeka en iyi açıklanan ve net biçimde tanımlanan olmuştur. Sosyal zeka araştırmaları geleneğinin geçmişi eski olmasına rağmen teori ve ölçme araçları meselesi hala tam olarak çözülememiştir. Her ne kadar alan yazımında sosyal zekaya dair pek çok tanımlama olsa da sosyal zeka tam olarak tanımlanıp sınırları belirlenebilmiş bir kavram değildir. Sosyal zeka kavramını ilk olarak 1920’de ortaya atan Thorndike, öncü bir tanımlama yapsa da bir sosyal zeka teorisi meydana getirmediği görülür (Lievens ve Chan, 2010: 339).

Sosyal zekanın tarihsel geçmişi bu denli eski iken bu alana olan ilginin görece az olması birkaç nedene bağlanmaktadır. Bunlardan birincisi, ilişkili olduğu akademik zeka ve sözel yetenekten bilimsel olarak ayırmadaki güçlüktür. Bu durumun nedenlerinden biri sosyal zekanın tanımının çok geniş yapılması ve sözel zeka ve görsel-mekansal zeka ile karıştırılmasıdır. Makyavelizm, karizma gibi sosyal stratejiler sosyal zekanın genel zekadan ayrışmasını engellemektedirler. İkinci zorluk, farklı araştırmacıların yapıyı yıllar boyunca farklı biçimlerde tanımlamış olmalarıdır. Bazı tanımlamalar zihinsel faktörlere veya insanı anlama yetisine vurgu yaparken bazıları diğer insanlarla başarılı biçimde etkileşme gibi daha çok davranışlara vurgu yapmaktadır. Üçüncü zorluk ise sosyal zekanın çok faktörlü bir yapıdan meydana gelmesidir (Silvera, Martinussen ve Dahl, 2001; Salovey, Mayer, 1993: 257).

Sosyal zeka, zeka türleri içinde üzerinde en az çalışılan alandır. Bu durumun doğmasında yukarıda belirtilen nedenler kadar bazı kuram ve araştırmacıların fikirleri de etkili olmuştur. Örneğin Vernon’un (1933) ve Thorndike’in (1920) tersine Wechsler kavrama dikkati daraltmıştır. Wechsler (1958) geliştirdiği zeka ölçeğinin (Wechsler Adult Intelligence Scale) resim düzenleme alt testinin, bireylerin sosyal durumları kavramasını değerlendirdiğinden sosyal zekayı ölçtüğünü ileri sürmüştür. Onun görüşüne göre sosyal zeka, genel zekanın sosyal durumlarda kullanılan haliydi

(Kihlstrom ve Cantor, 2011). 1960’larda Cronbach tüm çabalara rağmen sosyal zekanın tanımlanamamış ve ölçülememiş olduğu sonucuna varmıştır. Daha sonraki dönemlerde çoğu araştırmacının Cronbach’ın bu değerlendirmesini kabul etmesinin yeterli çaba harcandı fakat sonuca ulaşamadı algısının doğmasında etkili olduğu söylenebilir (Salovey, Mayer, 1990; Mayer ve Geher, 1996: 113).

1.2.2. Sosyal Zekanın Boyutları ve Modelleri

Sosyal zekanın inişli çıkışlı tarihi ve yaşanan zorluklara rağmen ilk çalışmalar sosyal zekayı akademik zekadan ayırmaya yöneliktir. Ancak bu araştırmaların çabaları başarısız olmuştur. Problem sosyal zekayı ölçen araçların kendi aralarında yüksek bir ilişki ortaya koyamazken akademik zeka ile sosyal zekayı tek bir faktör gibi ortaya koymalarıydı. İlk araştırmalar var olduğu düşünülen sosyal zeka alanına yönelik yeterince bilimsel bilginin olmadığı sonucuna varmıştır (Lievens ve Chan, 2010: 359).

Son zamanlarda sosyal zekaya yeniden bir ilgi vardır ve iki gelişme sosyal zeka ile ilgili iyimserliğin doğmasına yol açmaktadır. Bunlardan ilki kavramsal sosyal zeka (sosyal algı veya kişilerin sözel ve sözel olmayan davranışlarını anlama veya çözme yetisi) ile davranışsal sosyal zekanın (sosyal durumlarda etkililik) birbirinden ayrılmasıydı. Ford ve Tisak (1983) bu çok boyutlu tanımlamayı ve çoklu ölçme araçlarını (öz değerlendirme, öğretmen, akran) kullanarak sosyal zekayı akademik zekadan ayırabilmişlerdir. İlaveten sosyal zeka sosyal davranışları akademik zekadan daha iyi öngörebilmekteydi. İkinci ilerleme ise doğrulayıcı faktör analizinin kullanılarak çok özellikli, çok metotlu yöntemin tasarlanmasıydı. Bu sayede bu bölünmüş yapıyı incelemek ve değişkenlerinin kafa karıştırmadan hesaplanması mümkün olmuştur (Weis ve Süss, 2005: 203).

Yeni yaklaşımlar sosyal zekanın çok boyutluluğuna ve onun akademik zekadan ayrı olduğuna dair bulgular ortaya koymaya devam etmektedir. Örneğin önceden beri söylenen kavramsal sosyal zeka ve davranışsal sosyal zeka ayrımı doğrulanmıştır. Benzer biçimde değişken sosyal zeka (sosyal bilgiyi yeni durumlara uygulayabilme yetisi, esnekliği) ve kristalize sosyal zeka (sosyal olaylar hakkında sosyal etik bilgisi, prosedürel ve değişmeyen bilgi) ayrımı da gerçekleşmiştir. Elde edilen bu ortak

bulgulara rağmen sosyal zekanın boyutları, tanımlamaları ve ölçme araçları hala pek çok çalışmada farklılıklar gösterebilmektedir (Lievens ve Chan, 2010: 359).

1.2.3. Sosyal Zekanın Ölçülmesi

Yüzyıla yakın bir geçmişi olmasına karşın sosyal zeka araştırmalarının hala yeterli düzeyde olmamasını birtakım nedenlere bağlamak mümkündür. Sosyal zeka araştırmalarının birbiri ile ilişkili iki nedenden dolayı sıkıntı yaşadığı söylenebilir. Bu zorluklardan ilki yapıyı tanımlama ve açıklamadaki zorluklardır. İkincisi ise sosyal zekanın ölçme araçlarının akademik zekanın ölçme araçlarından yeterince ayrıştırılmamasıdır. Sosyal zeka araştırmalarının en büyük problemi yapının tam olarak tanımlanamamış ve ölçülememiş olmasıdır. Sosyal zekayı ölçmek söz konusu olduğunda Thorndike'in (1920) üzümlerini belirttiği gibi işin rengi değişir. Thorndike'a (1920) göre sosyal zekayı ölçecek test bulmak zordur. Sosyal zeka kendini çocuk yuvası, oyun alanı, kışlalar, fabrikalar ve satış ofislerinde bolca gösterir fakat standardize edilmiş laboratuvar koşullarında kendini gizler. Sosyal zeka için insanların tepkileri, tepkilere adaptasyonu, yüzleri, sesleri, jest ve mimikleri ve görünüşleri birer araçtır demiştir (Riggio ve diğerleri, 1991: 117).

Sosyal zeka ölçümünde yaşanan sıkıntılara rağmen yine de ölçme araçları geliştirildi. Sosyal zekayı ölçmeye yönelik ilk girişim George Washington Social Intelligence Test, (GWSIT) dir. Bu test sosyal durumları değerlendirme, isimleri ve yüzleri akılda tutma, insan davranışlarını gözlemleme, sözcüklerin ardındaki zihinsel durumu fark etme, yüz ifadesinde zihinsel durumu fark etme, sosyal yaşama dair bilgiler ve mizah duygusu gibi alt testlerden meydana gelmekteydi (Kihlstrom ve Cantor, 2011: 378).

GWSIT'in güvenilirliğine yönelik en ciddi eleştiri soyut zeka ile çok yüksek düzeyde ilişkili olmasından kaynaklanmıştır. Hunt (1928) GWSIT ile the George Washington University Mental Alertness Test (zeka testi) arasındaki korelasyonunu ($r = .54$) yüksek bulmuştur. Thorndike ve Stein (1937) ise GWSIT testinin yoğun olarak kelimeler ve düşüncelerle çalışma yetisine dayalı olduğu bunun da sosyal zekanın soyut zekaya kaymasına neden olabileceğini ileri sürmüşlerdir (Kihlstrom ve Cantor, 2011: 379).

GWSIT'e başlangıçtaki ilgi patlamasından sonra, bu konudaki çalışmalar ve sosyal zekaya olan ilgi de 1960'a kadar keskin bir biçimde azalmıştır. Sosyal zeka

Guilford'un (1967) Zekanın Yapısı Modeli ile yeniden ilgi görmeye başladı. Guilford modelde "işlemler", "içerikler" ve "ürünler" olmak üzere üç kategori belirlemiştir. İşlemler kategorisi kavrama, hafıza, kısa vadeli üretim, uzun vadeli üretim, değerlendirme bileşenlerinden; içerikler boyutu biçimsel, sembolik, anlamsal ve davranış bileşenlerinden; ürünler boyutu ise üniteler, sınıflar, ilişkiler, sistemler, dönüşümler ve sonuçlar bileşenlerinden oluşmaktaydı. Bu boyutlar arası olası bütün kombinasyonlara dayalı en az 120 bağımsız entelektüel yetiden oluşan bir model önerdi. Guilford önerdiği sistemi, Thorndike'in zekayı üçe ayırdığı sınıflandırmanın genişletilmiş hali olarak tasarlamıştır. Sembolik ve anlamsal içerik soyut zekaya karşılık gelmekteydi. Biçimsel alan mekanik zekaya ve davranışsal alan da sosyal zekaya karşılık geliyordu (Kihlstrom ve Cantor, 2011: 379).

Sosyal zekanın ilk ölçme araçları onun genel zekadan ayrıştırılmasını güçleştiren sözel ifadelerle dayalıydı. Guilford ve onun meslektaşları kendi modelleri doğrultusunda 30 faktörlü bir sosyal zeka ölçeği geliştirdiler. Bunlardan bazıları sözel ifadeler içermiyordu. Yazarlar ölçeğin sosyal zekayı akademik zekadan ayrıştırabildiğini iddia etse de deneysel bulgular bu ayrımı yapamadığı yönündedir (Riggio ve diğerleri, 1991: 121).

Walker ve Foley (1973) sosyal zeka tanımlamalarından hareketle sosyal zekanın ölçülmesi girişimlerini incelediler. Onlara göre üç genel tür kavramsal tanımlama ve ona dayalı üç ölçme yaklaşımı vardı. Bu yaklaşımlardan ilki sosyal bilgileri doğru biçimde çözümlene becerisine odaklanan yaklaşım, ikincisi sosyal becerileri içeren herhangi bir testte başarılı olmaya odaklanan yaklaşım, üçüncüsü ise etkili sosyal performans veya adaptasyona odaklanan yaklaşımdır (Ekman, 2003: 222).

Sosyal zekayı ölçmeye yönelik incelenen ilk yaklaşım olan sosyal bilgileri doğru çözme, okuma becerisine dayalı tanımlamanın çok uzun bir geçmişi vardır. Bu alanda çok sayıda sözel olmayan iletişimle ilgili psikolojik araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar sözel olmayan iletişimi çözmüş oldukça güvenilir ve uluslararası geçerliliği olan çalışmalardır. Bununla birlikte sosyal bilgilerin çözümlenmesine dayanan yaklaşım büyük bir destek görmemiştir. Bahsedilen çalışmalarda insanların sözsüz iletişim kanallarından gelen sosyal bilgileri çözebildiklerini ortaya koymasına rağmen neden bazı halkların bu bilgileri çözmede daha fazla sosyal zekaya sahip olduğunu ortaya koyamamıştır (Ekman, 2003: 227).

Sosyal zekayı ölçmeye yönelik ikinci yaklaşımla ilgili olarak Keating (1978) psikometrik gelenekten yararlanıp sosyal becerileri içeren testlerle sosyal zeka alanını belirlemeye çalışmıştır. Pek çok gelişmiş analiz yöntemleri kullanılmasına rağmen sosyal zekanın alanını belirlemeyi başaramamıştır. Alan net bir biçimde ortaya çıkmamıştır. Sosyal becerileri içeren birtakım ölçme araçlarıyla sosyal zekayı ölçme yaklaşımı neden bazı deneklerin daha yüksek puan aldıklarını yani sosyal zekanın altında yatan süreçleri anlamamızı mümkün kılamamıştır (Barnes ve Sternberg, 1989: 270).

Sosyal zekayı ölçmek için etkili sosyal performans veya adaptasyona odaklanan üçüncü yaklaşımla Ford ve Tisak (1983) sosyal zekayı ölçmeye çalışmışlardır. Ford ve Tisak (1983) bu yaklaşımla sosyal zeka alanını belirlemeyi başarmışlardır. Araştırmacılar yaptıkları faktör analizi ile sosyal zekanın farklı boyutlarını ortaya koymayı başarmışlardır. Ölçek istatistik olarak geçerli ve güvenilirdir. Regresyon analizi sosyal etkililiği öngörme konusunda sosyal zekanın akademik zekadan daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak sosyal zekanın üç kavramsal tanımlamasından hareketle oluşturulan ölçme modellerinden en çok geçerli olanı ve kabul göreni davranışsal etkililiğe vurgu yapan yaklaşım olmuştur (Barnes ve Sternberg, 1989: 275).

1.2.3.1. Tromso Ölçeği

Silvera, Martinussen ve Dahl'ın (2001) ortaya koyduğu çalışma, sosyal zekaya dair çalışmalar içerisindeki dört ihtiyaca cevap vermek amacındadır. İlk olarak deneysel çalışmalarda kullanılabilecek bir sosyal zeka tanımı geliştirmeyi amaçlayan yazarlar, daha önceki tanımlardan farklı olarak akademik zeka ya da sözel yetenek gibi kavramlardan bağımsız bir tanım yapma gayesindedir. Yazarların ikinci cevap vermek istedikleri sorunsal, sosyal zekanın boyutları ve bilişselliğin mi yoksa davranışsallığın mı sosyal zeka üzerinde ağır bastığı tartışmasıdır (Silvera, Martinussen ve Dahl, 2001: 156).

Silvera ve diğerlerinin (2001) çalışması da sosyal zekanın hem insanları anlamaya dayalı bilişsel boyutunun hem de olayları ve kişileri idare etmeye dayanan davranışsal boyutunun altının çizildiği çok boyutlu bir perspektifi desteklemektedir. Üçüncü tartışma konusu, kişinin toplam zekası içerisinde sosyal zekanın bunun bir

parçası mı olduğu, yoksa başlı başına bir yapı mı olduğu tartışmasıdır. Son olarak sosyal zekanın yapısına ve ölçümüne ilişkin tartışmalar ele alınmıştır (Silvera,Martinussen ve Dahl, 2001: 158). Silvera ve diğerlerinin (2001) modelinde sosyal zekanın, bilgi alma süreci, çevreye farkındalık ve sosyal ilişki kurma becerisi olmak üzere üç boyutu tanımlanmıştır.

Sosyal bilgi süreci, kişinin gördüğü fiziksel belirtilerden, ses ve işaretlerden karşıdakinin duygularını ve düşüncelerini çözmeye, onun konuşma ya da beden diliyle verdiği mesajları yorumlama ve tahmin etme yeteneğidir. Sosyal farkındalık boyutu, kişinin bulunduğu çevrenin şartlarını ve burada yer alan insanların özelliklerini, topluluğun beklentilerini bir bütün olarak ele alabilmesi ve ortama uygun şekilde davranma yeteneğidir. Sosyal ilişki kurma becerisi ise; bireyin, içinde bulunmadığı bir ortama dışarıdan girişi ya da tanımadığı birisiyle başarılı bir sosyal ilişki inşa edebilme becerisi, ayrıca kişileri ve ortamları kolayca idare edebilmesi, hatta gerektiğinde krizleri yönetebilmesi, onun sosyal ilişki kurma becerisi anlamındaki başarısını göstermektedir (Silvera,Martinussen ve Dahl, 2001: 160).

1.2.3.2. Goleman Modeli

Daniel Goleman'a göre sosyal zeka iki ana başlıkta toplanan farklı unsurlardan oluşmaktadır. Kişinin bilişsel becerilerini kapsayan kısım Sosyal Farkındalık, davranışsal becerileri kapsayan kısım ise Sosyal Beceridir (Goleman,2006: 110). Tıpkı Silvera,Martinussen ve Dahl (2001) gibi Goleman da algı, öğrenme, yorumlama gibi süreçleri içeren bilişselliği sosyal zekanın ayrı bir boyutu olarak değerlendirmekte, fakat farkındalık ile bilişi birbirinden farklı değerlendirmemekte,bilme ve anlama süreçlerini de farkındalığın içinde değerlendirmektedir (Goleman, 2006: 111).

Sosyal farkındalık, empati, empatik isabet, uyum ve sosyal biliş boyutlarından oluşmaktadır. Goleman'ın (2006) tanımları arasında empati ve uyumu ayırırken, empatinin kişinin daha çok kendi ile alakalı ve karşıdakini okumaya yönelik becerisi (empatik isabet de karşıdakinin niyetini doğru okumak anlamına gelir); uyumun ise iki kişinin ya da bir ortamdaki insanların tümünün her birinin birbirlerini anlayarak uygun tepkiler vermesi olarak ayrılması gerekmektedir. Empatide bir kişinin diğerini

dinleme becerisi söz konusuken uyumda herkesin birbirini dinleme pratiği önem kazanmaktadır (Dökmen, 1994: 195).

Sosyal biliş ise Silvera, Martinussen ve Dahl (2001) modelinde tanımlanana benzer, ama farkındalığın bir parçası olacak biçimde kişilerin içinde buldukları ortamı, topluluğu ve hatta toplumu anlayabilme, onun dinamiklerini ve kurallarını çözebilme yetenekleri olarak tanımlanmıştır.

1.2.3.3. Albrecht Modeli

Son olarak Karl Albrecht'in (2006) modelinde, birbirleriyle ilişki içerisinde olan farklı becerilerden bahsedilmektedir. Goleman (2006) tarafından bahsedilen alt yol, yani bilişsel yetenekleri kolaylaştıran ama biliş sürecinin dışında olan kişinin sezgileri ya da diğer bireylere kıyasla daha güçlü bir algılama yetisine sahip olması gibi biyolojik avantajların, Albrecht'in modelinde daha da ön planda olduğu görülmektedir ki ; Albrecht sosyal zeka seviyesi yüksek ve sosyal ilişkilerde yetenekli bireyleri özellikle alt yollardaki başarılarıyla tanımlar. Alt yol, Goleman'a göre dışarıdan gelen verinin beyne ilk girdiği talamustan duygusal hafızanın merkezi olan amigdala bölümüne aktarım sürecinde ortaya çıkar. Bir başka deyişle karşıdaki işaretleri algılayan kişi, beynin duyguların oluşumundan sorumlu olan bölümünde bu işaretleri akıl yürütme sürecinden bağımsız yorumlayarak tepki verir. Kişinin sözsüz işaretleri ve ipuçlarını daha dikkatli şekilde algılayıp yorumlaması ve onlara anında, yerinde tepkiler vermesi o kişinin sosyal zekasının isabetli bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Albrecht, 2006: 26).

1.2.4. Sosyal Zeka İle İlişkili Diğer Zeka Türleri

Sosyal zeka ile ilişkili bir diğer zeka türü kültürel zekadır. Sosyal zeka araştırmaları açısından henüz yeni bir konu olan kültürel zekanın basit tanımı, kişilerin farklı bir kültüre mensup insanların kültürlerine ilişkin davranışlarını rahatça çözümleyebilmeleri ve bu sayede farklı kültürlerden insanlarla rahatlıkla çalışabilmeleridir. Kültürel zekanın tanımı ilk olarak Sonn Ang ve Christopher Earley (2003) tarafından "bireyin farklı kültürden insanlarla aynı derecede başarıyla ilişki kurabilmesi ve çalışabilmesi" olarak tanımlanmıştır. Sonrasında Ang ve Van

Dyne (2008) dört farklı başlık altında kültürel zekaya dair yetenekleri sınıflandırmışlardır. Bunlar sırasıyla motivasyonel, bilişsel, biliş ötesi ve davranışsal olarak ayrılır.

Sosyal zeka kavramı ile iç içe olan duygusal zeka kavramından bahsetmekte fayda vardır. Goleman (2006: 89) tarafından duygusal zeka, sosyal zeka kavramına dayandırılmaktadır. Sosyal zeka becerileriyle karşısındakini inceleyen kişinin dikkat edebileceği en temel noktalardan birisi o kişinin duyguları olarak görülebilir. Fakat duyguların incelenmesi ve karşısındakinin ağzından çıkan sözlerin istekli mi yoksa isteksiz mi çıktığının çözümlenmesi dışında, duygusal zeka becerileri karşısındakine kendine sevdirmeyi ve sevgiye dayalı sempati üzerinden kendi söylediği sözleri karşı taraf için inanılır kılmayı da içermektedir. Bu açıdan duygusal zekanın manipülasyon ile doğrudan ilgili olduğunu ve siyaset alanında kullanılan sosyal zeka becerileri arasında çok özel bir yere sahip olduğunu tahmin etmek zor değildir. Genel bir tanım yapılacak olursa duygusal zeka, bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını anlayabilme, gözlemleyebilme, ayırt edebilme, yönetme ve yönlendirme yeteneği olarak tanımlanabilir (Çakar ve Arbak, 2004: 23).

1.3. Sosyal Zeka Alanında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde Yurtiçinde ve Yurtdışında yapılan Araştırmalardan bahsedilmiştir.

1.3.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Doğan ve Çetin (2009) yaptıkları çalışmada depresyon seviyesi yüksek olan üniversite öğrencilerinde sosyal farkındalık ve sosyal beceri seviyelerinde düşüş tespit etmişlerdir. Ayrıca özgüven seviyesindeki artışın sosyal farkındalık ve sosyal beceri seviyelerinde de artışa etki ettiği görülmüştür (Doğan, ve Çetin, 2009: 691).

Ak (2016) araştırmasında, sosyal duygusal öğrenme kavramı ile yaşam boyu öğrenme kavramı arasındaki ilişki gözlemlemiştir. Araştırma neticesinde, iki kavram arasında ve sosyal duygusal öğrenme kuramının alt boyutlarında ele alınan görev tanımlanması, yaşlılar arasındaki ilişki ve öz düzenleme yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bilgisi elde edilmiştir.

Arslan (2015) sosyal duygusal öğrenme ile okul stresi arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında ders çalışmanın öğrencilerde oluşturduğu stresin sosyal duygusal öğrenme becerisini olumsuz bir şekilde etkilediği gözlemlenmiştir.

Ülkemiz genelinde duygusal zeka üzerine gerçekleştirilmiş yüzlerce akademik çalışma bulunmaktadır. Bunlar içerisindeki ilk çalışma 2000 senesinde düzenlenmiştir. Köksal (2003) duygusal zeka ile ilgili gerçekleştirdiği çalışma ile ergenlik dönemindeki bireylerin duygusal zeka seviyeleri ile karar verme mekanizmaları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yurdakavuştu (2012)'nin gerçekleştirdiği çalışmada ise ilkökul seviyesindeki öğrencilerin duygusal zeka ve sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma sonucuna göre, cinsiyetin bu ilişkide önemli bir yer edindiği ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere nispeten empati yeteneklerinin daha gelişmiş olduğu tespit edilmiştir.

1.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Hoe ve Jung (2008) 3-6 yaş aralığındaki çocukları kapsayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma ile amaçlanan çocuklar arasındaki duygusal zeka seviyesinin değişkenlerinin incelenmesidir. Williford (2009) tarafından 11.ç sınıf öğrencilerini içeren ve akademik başarı ile duygusal zeka arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışma yürütülmüştür. Çalışmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ile ölçüm yapılmıştır. Çalışma neticesinde, iki kavram arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiş ve duygusal zekanın akademik başarıyı etkilediği ortaya çıkmıştır. Mayer ve Salovey (1993) tarafından yürütülen çalışmada ise duygusal zeka ile üst düzey yetenekler arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Ortalama yaşı 16,5 olan toplam 39 öğrencinin oluşturduğu örneklem ile Woitaszewski ve Aalsma (2004) yine duygusal zekanın yetenekli öğrenciler ile arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. Çalışma neticesinde duygusal zekanın ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal ve akademik yönden başarılarına anlamlı bir katkısının olmadığı sonucu elde edilmiştir. Nizielski, Hallum, Lopes ve Schütz (2012) tarafından yürütülen ve 300 eğitimcinin örneklemine oluşturduğu araştırmanın sonucunda ise duygusal zekası yüksek seviyede olan eğitimcilerin öğrenci ihtiyaçları açısından daha hassas davrandıkları ve seyrinden çıkan öğrenci davranışlarının düzelmesine katkı

sağladıkları ortaya çıkmıştır. Yürütülen birçok çalışmada azalmış bir sosyal zeka seviyesinin öğrencilerde geleceğe dair kariyer planlarını yapmada ve yönetmede, aynı zamanda akademik, profesyonel ve sosyal alandaki başarıda olumsuz bir etkisi olduğu bulunmuştur (Kihlstrom ve Cantor, 2000; Stenberg ve Gricorenko, 2003; Akt. Pinto, Faria ve Taveria, 2014). Ortalamanın üstünde sosyal zekaya sahip öğrenciler, başkalarının davranışlarından bilgi çıkarabilir; sözel olmayan iletişimi daha kuvvetlidir; insanlar hakkında doğru bilgiler edinebilir ve nerede nasıl tepki vereceklerini önceden tahmin edebilirler. Ortalamanın altında sosyal zekaya sahip öğrencilerde ise sosyal ilişkiler daha karmaşıktır ve sosyal adaptasyonları daha zordur (Yermentaeyeva ve diğerleri, 2014).

Saxena and Jain (2013), yürüttükleri çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden ve sanat bölümlerinde okuyan öğrencilerin diğer bölümde okuyan öğrencilerden daha yüksek sosyal zekaya sahip olduklarını bulmuşlardır. Bununla birlikte, kentsel üniversitelerde okuyan ve akademik başarısı daha yüksek olan öğrencilerin kırsal kesimdeki üniversitelerde okuyan öğrencilere oranla daha yüksek sosyal zekaya sahip oldukları da görülmüştür.

Birincil (daha çok genetik kökenli saldırganlık, dürtüsellik ve dışa dönüklük) ve sekonder psikopati (daha çok çevresel kökenli içe kapanıklık, saldırganlık, sosyal olarak endişe) için duygusal ve sosyal zekanın koruyucu faktörler olarak etki edip etmeyeceğine dair Sacco ve diğerleri. (2016) tarafından yürütülen çalışmada, güvenilir yüzleri güvenilir olmayan yüzlerden ayırt etmede sosyal ve duygusal zekanın birincil psikopatide kritik bir ılımlı rol aldığı ve sekonder psikopatide ise koruyucu faktörler olduğu bulunmuştur. Ayrıca kurulan ikinci düzenekte de sahte gülümsemeleri sahte olmayanlardan ayırt etmede sosyal ve duygusal zeka puanları yüksek olan primer psikopatiklerin, puanları düşük olanlardan daha iyi oldukları görülmüştür.

BÖLÜM 2 : GEREÇ VE YÖNTEM

Sosyal Zeka bireylerin hem özel hem de iş yaşamında başarı ve mutlulukları için ön plandadır. Sosyal Zeka'nın öneminin farkındalığı, sosyal zekanın geliştirilmesinde önemlidir. Bu çalışmada sağlık hizmetleri gibi insan faktörünün etkin olduğu bir sektörde sosyal zekanın değeri ve etkileyen faktörlerin bilinmesi hedeflenmektedir.

2.1. Araştırmanın Evreni, Örnekleme ve Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın evrenini; 01.12.2019-15.12.2019 tarihleri arasında İstanbul İlinde çalışan sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden, kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. örnekleme sayısını belirlemek için çalışmanın yürütüleceği merkezde çalışan tüm sağlık personeli sayısına ulaşılması hedeflenmiştir. Bu sayının 120 kişi olduğu belirlenmiştir. G power programı kullanılarak araştırmanın gücü değerlendirilmiştir. Alfa değeri 0.05, etki düzeyinin orta düzeyde kabul edilmesi durumunda söz konusu örnekleme ulaşılması sonucunda beklenen güç düzeyi %96,72' dir.

Çalışmada verilerin sağlanması amacıyla anket formu kullanılmıştır. Kullanılan bu form iki bölümden oluşmaktadır (EK-1). İlk bölümde sağlık çalışanlarının demografik bilgileri, ikinci bölümde de sosyal zeka düzeylerine ilişkin sorular yer almaktadır. Yüz yüze görüşme yöntemi ile anket uygulanmıştır. Sağlık personelinin görevlerini aksatmayacak şekilde veri toplama işlemi planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, sosyal zeka düzeyi ve demografik değişkenleri ölçmek üzere tasarlanmıştır. Sosyal zeka düzeyini ölçek üzere Silvera, Martinussen ve Dahl (2001) tarafından geliştirilen Tromso Sosyal Zeka Ölçeği (TSZÖ) kullanılmıştır. 21 maddeden oluşan ölçek, sosyal zekayı üç ayrı alanda ölçmektedir. Ayrıca sosyal zeka düzeyini toplam olarak ortaya koymaktadır. Sosyal bilgi süreci, Sosyal beceriler, Sosyal farkındalık alt boyutlarından oluşmaktadır. Sosyal bilgi süreci alt boyutu

sekiz madde, sosyal beceriler alt boyutu altı madde ve sosyal farkındalık alt boyutu yedi sorudan oluşmaktadır. Beşli likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. En düşük puan 1, en yüksek puan ise 5'tir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21 en yüksek puan ise 105'tir. Alt boyutlarda ise sosyal bilgi süreci boyutunda; en fazla 40 en az 8 puan, sosyal beceriler alt boyutunda en fazla 30 en az 6 puan ve sosyal farkındalık boyutundan en fazla 35 en az ise 7 puan alınabilmektedir.

2.3. Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliği; **Cronbach's Alpha** güvenilirlik katsayısı ile değerlendirilmiştir. Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı: 0.641 olarak bulunmuştur. Alt boyutlarda ise sırasıyla; 0,674, 0,610, 0,624 olarak bulunmuştur. İç tutarlığın değerlendirildiği sonuçlara göre; ölçek oldukça güvenilir olarak bulunmuştur (Erbil, 2009).

Alfa katsayısı korelasyon katsayısı gibi yorumlanabilir ve 0 ile 1 arasında değerler alır. Alfa katsayısı;

- 0,80-1,00 arasında ise; Geliştirilen test (ölçek) yüksek güvenilirliğe sahiptir.
- 0,60-0,80 arasında ise; Geliştirilen test oldukça güvenilirdir.
- 0,40-0,60 arasında ise; Geliştirilen testin güvenirliliği düşüktür.
- 0,00-0,40 arasında ise; Geliştirilen test güvenilir değildir (Alpar, 2013: 76).

2.4 Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez 1: Yaşa göre çalışanların sosyal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Hipotez 2: Cinsiyete göre çalışanların sosyal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Hipotez 3: Eğitim Düzeyine göre çalışanların sosyal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Hipotez 4: Medeni Duruma Göre çalışanların sosyal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Hipotez 5: Doğum yerine göre çalışanların sosyal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Hipotez 6: İkamet edilen yere göre çalışanların sosyal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

2.5. İstatistiksel Değerlendirme

Araştırmanın değerlendirilmesinde SPSS v23 programı ile analizler yapılmıştır. Demografik veriler frekans analizi ile incelenerek dağılımlar “n” ve “%” olmak üzere sunulmuştur. Verilerin dağılımı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. Ayrıca Skewness ve Kurtosis değerleri göz önünde bulundurulmuştur. Sonuçlara göre verilerin normal dağılım göstermedikleri belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bu doğrultuda, ikili karşılaştırmalarda non- parametrik Mann-whitney U testi ve grup karşılaştırmalarda Kruskal-wallis testi uygulanmıştır. Korelasyon ilişkisinde ise Spearman Korelasyon testi uygulanmıştır.

Tablo 1. Normallik Analizi

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Sosyal bilgi	,083	120	,031	,977	120	,028
Sosyal beceri	,152	120	,000	,966	120	,004
Sosyal farkındalık	,126	120	,000	,964	120	,003
Sosyal zeka genel	,082	120	,038	,983	120	,032

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kısıtlılıkları değerlendirilecek olursa, örneklemin sadece İstanbul ili ve özel hastanelerde çalışan sağlık personeli ile sınırlı olması gösterilebilir. Sonuçların daha genellenebilir olması açısından farklı illerde söz konusu araştırmanın yapılması uygun olacaktır. Ayrıca sağlık çalışanlarının önemli bir bölümünü oluşturan hastaneler dışında, aile sağlığı merkezleri, rehabilitasyon merkezleri vb gibi farklı statüdeki sağlık kurumlarında çalışan personellerin de sosyal zeka düzeyleri araştırılmalıdır.

BÖLÜM 3 : BULGULAR

Bu bölümde Araştırmaya katılanların Anket Sorularını içeren Demografik Özelliklerinin Dağılımlarının Değerlendirilmesi, Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi, Sosyal Zeka Ölçeğine Dair İfadelerin Değerlendirilmesi, Sosyal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Dağılımlarının Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde
Cinsiyet	Kadın	74	61,7	61,7
	Erkek	46	38,3	100,0
	Toplam	120	100,0	
Yaş	20-30 yaş	45	37,5	37,5
	31-40 yaş	50	41,7	79,2
	41-50 yaş	25	20,8	100,0
	Toplam	120	100,0	
Eğitim	Lise	4	3,3	3,3
	Önlisans	29	24,2	27,5
	Lisans	77	64,2	91,7
	Lisansüstü	10	8,3	100,0
	Toplam	120	100,0	

Araştırmaya katılan çalışanların demografik verileri değerlendirildiğinde; %61,7'sinin kadın, %41,7'sinin 31-40 yaş aralığında, %64,2'sinin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarına Göre Dağılımlarının Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde
Medeni Durum	Evli	83	69,2	69,2
	Bekar	37	30,8	100,0
	Toplam	120	100,0	
Evlilik Yaşınız	25 yaş ve altı	36	30,0	44,4
	25-30 yaş arası	33	27,5	85,2
	30 yaş ve üzeri	12	10,0	100,0
	Toplam	81	67,5	
Çocuk Sayısı	Cevapsız	48	40,0	40,0
	1	36	30,0	70,0
	2	26	21,7	91,7
	3 ve üzeri	10	8,3	100,0
	Toplam	120	100,0	

Araştırmaya katılan çalışanların medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %69,2'sinin evli olduğu, %30'unun 25 yaş ve altı, %30'unun ise 1 çocuklu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımlarının Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde
Çalışma Pozisyonu	Doktor	17	14,2	14,2
	Hemşire/Ebe	55	45,8	60,0
	Sağlık Memuru	11	9,2	69,2
	Tekniker	37	30,8	100,0
	Toplam	120	100,0	
	5 ve altı	38	31,7	33,6
Meslek Süresi	5-10 yıl	22	18,3	53,1
	10 yıl ve üzeri	53	44,2	100,0
	Toplam	113	94,2	
Kurumda Çalışma Süresi	5 ve altı	76	63,3	67,3
	5-10 yıl	16	13,3	81,4
	10 yıl ve üzeri	21	17,5	100,0
	Toplam	113	94,2	
Başka Meslekle İlgilenme	Evet	20	16,7	16,7
	Hayır	100	83,3	100,0
	Toplam	120	100,0	

Araştırmaya katılan çalışanların çalışma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %45,8'inin hemşire/ebe olduğu, %44,2'sinin deneyiminin 10 yıl ve üzeri, %63,3'ünün kurumdaki çalışma süresinin 5 ve altı olduğu, %16,7'sinin daha önce başka mesleklerle de ilgilendiği belirlenmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Yaşam Koşullarına Göre Dağılımlarının Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde
İkamet Edilen Yer	İl merkezi	24	20,0	20,0
	İlçe merkezi	85	70,8	90,8
	Kasaba/Köy	11	9,2	100,0
	Toplam	120	100,0	
Evin Durumu	Kira	62	51,7	51,7
	Lojman	2	1,7	53,3
	Kendi evim	51	42,5	95,8
	Diğer	5	4,2	100,0
	Toplam	120	100,0	
Birlikte Yaşanan Kişi Sayısı	1	17	14,2	15,9
	2	18	15,0	32,7
	3	29	24,2	59,8
	4 ve üzeri	43	35,8	100,0
	Toplam	107	89,2	
Göç Nedeniyle mi Geldiniz?	Evet	44	36,7	36,7
	Hayır	76	63,3	100,0
	Toplam	120	100,0	
Doğum Yeri	İl merkezi	51	42,5	42,5
	İlçe merkezi	54	45,0	87,5
	Kasaba/Köy	15	12,5	100,0
	Toplam	120	100,0	

Araştırmaya katılan çalışanların çalışma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %70,8'inin ilçe merkezinde ikamet ettiği, %51,7'sinin kirada, %42,5'inin kendi evinde kaldığı, %35,8'inin 4 ve üzeri kişiyle birlikte yaşadığı, %36,7'sinin göç nedeniyle geldiği, %45'inin ise ilçe merkezinde doğduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Sosyal Zeka Ölçeğine Dair İfadelerin Değerlendirilmesi

İfadeler	n	Ort.	S.S.
Madde 1	120	3,025	1,4405
Madde 2*	120	3,367	1,1071
Madde 3	120	3,008	1,2196
Madde 4	120	3,300	1,2340
Madde 5*	120	3,675	1,1535
Madde 6	120	3,100	1,2662
Madde 7	120	3,483	1,2091
Madde 8*	120	2,550	1,3083
Madde 9	120	3,067	1,2484
Madde 10	120	3,383	1,2311
Madde 11*	120	2,800	1,1924
Madde 12*	120	2,967	1,3089
Madde 13*	120	3,608	1,3860
Madde 14	120	3,233	1,2816
Madde 15*	120	3,767	1,0186
Madde 16*	120	2,792	1,4430
Madde 17	120	3,275	1,3218
Madde 18	120	3,342	1,3441
Madde 19	120	3,133	1,0841
Madde 20	120	2,900	1,4284
Madde 21	120	3,342	1,3872

*Olumsuz İfadeler

1: Kesinlikle Katılmıyorum – 5: Kesinlikle Katılıyorum

Araştırmada kullanılan Sosyal Zeka Ölçeğine dair ifadelerin ortalama puanları değerlendirildiğinde; en yüksek puana sahip ifadenin “Başkalarını iyice tanımam uzun zaman alır.” (3.76), “İnsanlar yaptıkları şeylerle beni sık sık şaşırtırlar.” (3, 67), en düşük puana sahip ifadelerin ise; “İnsanlar açıklama yapmama fırsat vermeden bana kızarlar.” (2.55), “Farkına varmadan çoğu kez başkalarını incitirim.” (2.79) ifadeleri olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Cinsiyete Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	Kadın	74	64,03	0,158
	Erkek	46	54,83	
	Toplam	120		
Sosyal Beceri	Kadın	74	57,56	0,237
	Erkek	46	65,23	
	Toplam	120		
Sosyal Farkındalık	Kadın	74	61,37	0,726
	Erkek	46	59,10	
	Toplam	120		
Sosyal Zeka (Genel)	Kadın	74	61,82	0,598
	Erkek	46	58,38	
	Toplam	120		

*Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Mann-Whitney U testi ile cinsiyete göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; ölçek genelinde ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (U=1441 p=0,158 z=-1,413; U=1484,5 p=0,237 z=-1,181; U=1637 p=0,726 z=-0,350; U=1604 p=0,598 z=-0,527).

Tablo 8. Yaşa Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Yaş	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	20-30 yaş	45	57,02	0,661
	31-40 yaş	50	63,50	
	41-50 yaş	25	60,76	
Sosyal Beceri	20-30 yaş	45	61,12	0,131
	31-40 yaş	50	65,80	
	41-50 yaş	25	48,78	
Sosyal Farkındalık	20-30 yaş	45	58,47	0,725
	31-40 yaş	50	63,49	
	41-50 yaş	25	58,18	
Sosyal Zeka (Genel)	20-30 yaş	45	57,42	0,347
	31-40 yaş	50	65,88	
	41-50 yaş	25	55,28	

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile yaşa göre sosyal zeka ve boyutları Değerlendirildiğinde; ölçek genelinde ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit

edilmemiştir ($\chi^2=828$ $p=0,661$; $\chi^2=4,065$ $p=0,131$; $\chi^2=0642$ $p=0,725$; $\chi^2=2,217$ $p=0,347$).

Tablo 9. Medeni Duruma Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	p*
Sosyal Bilgi	Evli	83	59,64	0,684
	Bekar	37	62,43	
	Toplam	120		
Sosyal Beceri	Evli	83	56,46	0,048
	Bekar	37	69,55	
	Toplam	120		
Sosyal Farkındalık	Evli	83	58,53	0,350
	Bekar	37	64,92	
	Toplam	120		
Sosyal Zeka (Genel)	Evli	83	57,73	0,192
	Bekar	37	66,70	
	Toplam	120		

*Mann-Whitney U testi uygulanmıştır

Mann-Whitney U testi ile medeni Duruma göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; “Sosyal Beceri” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir (U=1200, $p=0,048$, $z=-1,916$). Bekar bireylerin sosyal beceri düzeylerinin, evli çalışanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ve ölçek genelinde ise anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=1464 $p=0,684$ $z=-0,408$; U=1372,5 $p=0,350$ $z=-1,935$; U=1306 $p=0,192$ $z=0,892$).

Tablo 10. Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	p*
Sosyal Bilgi	Lise	4	64,50	0,088
	Önlisans	29	71,66	
	Lisans	77	54,53	
	Lisansüstü	10	72,50	
Sosyal Beceri	Lise	4	16,00	0,064
	Önlisans	29	59,17	
	Lisans	77	62,48	
	Lisansüstü	10	66,90	
Sosyal Farkındalık	Lise	4	47,50	0,105
	Önlisans	29	72,78	
	Lisans	77	55,66	
	Lisansüstü	10	67,40	
Sosyal Zeka (Genel)	Lise	4	39,50	0,122
	Önlisans	29	69,07	
	Lisans	77	56,57	
	Lisansüstü	10	74,30	

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile Eğitim Düzeyine göre sosyal zeka ve boyutları Değerlendirildiğinde; ölçek genelinde ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($\chi^2=6,530$ p=0,088; $\chi^2=7,269$ p=0,064; $\chi^2=6,131$ p=0,105; $\chi^2=5,790$ p=0,122).

Tablo 11. Çalışma Pozisyonuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Çalışma Pozisyonu	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	Doktor	17	49,41	0,374
	Hemşire/Ebe	55	64,65	
	Sağlık Memuru	11	66,55	
	Tekniker	37	57,62	
Sosyal Beceri	Doktor	17	71,53	0,420
	Hemşire/Ebe	55	61,12	
	Sağlık Memuru	11	60,14	
	Tekniker	37	54,62	
Sosyal Farkındalık	Doktor	17	59,85	0,344
	Hemşire/Ebe	55	65,63	
	Sağlık Memuru	11	46,50	
	Tekniker	37	57,34	
Sosyal Zeka (Genel)	Doktor	17	59,06	0,569
	Hemşire/Ebe	55	65,16	
	Sağlık Memuru	11	58,00	
	Tekniker	37	54,97	

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile çalışma Pozisyonuna göre sosyal zeka ve boyutları Değerlendirildiğinde; ölçek genelinde ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($\chi^2=3,116$ p=0,374; $\chi^2=2,820$ p=0,420; $\chi^2=3,329$ p=0,344; $\chi^2=2,014$ p=0,569).

Tablo 12. İkamet Edilen Yere Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	İkamet Edilen Yer	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	İl merkezi	24	68,17	0,286
	İlçe merkezi	85	59,88	
	Kasaba/Köy	11	48,55	
	Toplam	120		
Sosyal Beceri	İl merkezi	24	78,92	0,000
	İlçe merkezi	85	59,42	
	Kasaba/Köy	11	28,68	
	Toplam	120		
Sosyal Farkındalık	İl merkezi	24	57,98	0,650
	İlçe merkezi	85	62,19	
	Kasaba/Köy	11	52,91	
	Toplam	120		
Sosyal Zeka (Genel)	İl merkezi	24	72,10	0,039
	İlçe merkezi	85	59,86	
	Kasaba/Köy	11	40,09	
	Toplam	120		

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile ikamet edilen yere göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; “Sosyal Beceri” alt boyutunda ($\chi^2=16,219$, $p= 0.000$) ve “Sosyal Zeka” genel ölçeğinde ($\chi^2=6,504$ $p=0.039$) istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Gruplar arasındaki fark Mann-Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılarak belirlenmiştir. Sonuçlara göre il merkezinde yaşayanların, ilçe ve kasaba/köyde yaşayanlara göre sosyal beceri ve sosyal zeka düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (U=1306 $p=0,002$ $z=0,192$; U=1416 $p=0,000$ $z=0,105$). Ayrıca ilçe merkezinde yaşayanların da, köy/kasabada yaşayanlara göre sosyal beceri ve sosyal zeka düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=2,507$ $p=0.286$; $\chi^2=0,862$ $p=0.650$)

Tablo 13. İkamet Edilen Evin Durumuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Evin Durumu	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	Kira	62	64,29	0,008
	Lojman	2	10,00	
	Kendi evim	51	61,82	
	Diğer	5	20,20	
Sosyal Beceri	Kira	62	61,74	0,849
	Lojman	2	62,00	
	Kendi evim	51	57,93	
	Diğer	5	70,70	
Sosyal Farkındalık	Kira	62	64,12	0,332
	Lojman	2	63,50	
	Kendi evim	51	58,39	
	Diğer	5	35,90	
Sosyal Zeka (Genel)	Kira	62	64,06	0,195
	Lojman	2	33,50	
	Kendi evim	51	59,78	
	Diğer	5	34,40	

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile ikamet edilen evin durumuna göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; “Sosyal Bilgi” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=11,806$ $p=0.008$). Gruplar arasındaki fark Mann-Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılarak belirlenmiştir. Sonuçlara göre; kirada yaşayanlar ile kendi evinde yaşayanların, lojman ve diğerlerine göre sosyal bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($U=1756$ $p=0,010$ $z=0,652$). Diğer alt boyutlar ve ölçek genelinde ise anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,801$ $p=0.849$; $\chi^2=3,416$ $p=0.332$; $\chi^2=4,706$ $p=0.195$).

Tablo 14. Çocuk Sayısına Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Çocuk Sayısı	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	1	36	37,64	0,153
	2	26	39,42	
	3 ve üzeri	10	24,80	
	Toplam	72		
Sosyal Beceri	1	36	38,50	0,039
	2	26	39,69	
	3 ve üzeri	10	21,00	
	Toplam	72		
Sosyal Farkındalık	1	36	37,92	0,841
	2	26	35,31	
	3 ve üzeri	10	34,50	
	Toplam	72		
Sosyal Zeka (Genel)	1	36	38,33	0,094
	2	26	39,08	
	3 ve üzeri	10	23,20	
	Toplam	72		

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile çocuk sayısına göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; “Sosyal Beceri” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir ($\chi^2=6,510$ p=0.039). Gruplar arasındaki fark Mann-Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılarak belirlenmiştir. Sonuçlara göre; 1 çocuk ve 2 çocuk sahibi olanların 3 ve üzeri çocuğa sahip olanlara göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (U=1,315 p=0,000 z=0,451). Diğer alt boyutlar ve ölçek genelinde ise anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,759$ p=0.153; $\chi^2=0,346$ p=0.841; $\chi^2=4,734$ p=0.094).

Tablo 15. Daha Önce Başka Meslekle Uğraşma Durumuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Daha Önce Başka Meslekle Uğraşma	N	Sıra Ortalaması	p*
Sosyal Bilgi	Evet	20	70,90	0,142
	Hayır	100	58,42	
	Toplam	120		
Sosyal Beceri	Evet	20	76,65	0,022
	Hayır	100	57,27	
	Toplam	120		
Sosyal Farkındalık	Evet	20	58,18	0,742
	Hayır	100	60,97	
	Toplam	120		
Sosyal Zeka (Genel)	Evet	20	71,73	0,113
	Hayır	100	58,26	
	Toplam	120		

*Mann-Whitney U testi uygulanmıştır

Mann-Whitney U testi ile daha önce başka meslekle uğraşma durumuna göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; “Sosyal Beceri” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir ($U= 677,00$ $p=0.022$ $z=-2,289$). Sonuçlara göre; başka meslekle uğraşanların, başka meslek yapmamış olanlara göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlar ve ölçek genelinde ise anlamlı farklılık bulunmamıştır ($U= 792,00$ $p=0.142$ $z=-1,469$; $U= 953,00$ $p=0.742$ $z=-0,329$; $U= 775,50$ $p=0.113$ $z=-1,583$).

Tablo 16. Meslekte Genel Hizmet Süresine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Genel Hizmet Süresi	N	Sıra		p*
			Ortalaması		
Sosyal Bilgi	5 ve altı	38	58,11		0,320
	5-10 yıl	22	47,73		
	10 yıl ve üzeri	53	60,06		
	Toplam	113			
Sosyal Beceri	5 ve altı	38	49,75		0,020
	5-10 yıl	22	73,68		
	10 yıl ve üzeri	53	55,27		
	Toplam	113			
Sosyal Farkındalık	5 ve altı	38	55,32		0,796
	5-10 yıl	22	54,64		
	10 yıl ve üzeri	53	59,19		
	Toplam	113			
Sosyal Zeka (Genel)	5 ve altı	38	53,64		0,740
	5-10 yıl	22	58,55		
	10 yıl ve üzeri	53	58,76		
	Toplam	113			

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile mesleki deneyim süresine göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; “Sosyal Beceri” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir ($\chi^2=7,819$ $p=0.020$). Gruplar arasındaki fark Mann-Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılarak belirlenmiştir. Sonuçlara göre; 5-10 yıl mesleki deneyime sahip olanların, diğer gruplara göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($U=1,205$ $p=0,004$ $z=0,520$). Diğer alt boyutlar ve ölçek genelinde ise anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,281$ $p=0.320$; $\chi^2=0,456$ $p=0.796$; $\chi^2=0,603$ $p=0.740$).

Tablo 17. Kurumda Çalışma Süresine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Kurumda Çalışma Süresi	N	Sıra Ortalaması	p*
Sosyal Bilgi	5 ve altı	76	57,99	0,310
	5-10 yıl	16	46,00	
	10 yıl ve üzeri	21	61,81	
	Toplam	113		
Sosyal Beceri	5 ve altı	76	55,17	0,462
	5-10 yıl	16	66,28	
	10 yıl ve üzeri	21	56,55	
	Toplam	113		
Sosyal Farkındalık	5 ve altı	76	56,53	0,909
	5-10 yıl	16	60,28	
	10 yıl ve üzeri	21	56,21	
	Toplam	113		
Sosyal Zeka (Genel)	5 ve altı	76	55,99	0,883
	5-10 yıl	16	58,03	
	10 yıl ve üzeri	21	59,86	
	Toplam	113		

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile kurumda çalışma süresine göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; ölçek genelinde ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($\chi^2=2,340$ $p=0.310$; $\chi^2=0,546$ $p=0.462$; $\chi^2=0,190$ $p=0.909$; $\chi^2=0,248$ $p=0.883$).

Tablo 18. Göç Edip Etmeme Durumuna Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Göç Etme	N	Sıra	
			Ortalaması	p*
Sosyal Bilgi	Evet	44	58,32	0,600
	Hayır	76	61,76	
	Toplam	120		
Sosyal Beceri	Evet	44	65,73	0,207
	Hayır	76	57,47	
	Toplam	120		
Sosyal Farkındalık	Evet	44	55,20	0,202
	Hayır	76	63,57	
	Toplam	120		
Sosyal Zeka (Genel)	Evet	44	59,10	0,737
	Hayır	76	61,31	
	Toplam	120		

*Mann-Whitney U testi uygulanmıştır

Mann-Whitney U testi başka bir yerden göç edip etmeme durumuna göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; ölçek genelinde ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (U= 1576,00 p=0.600 z=-1,548; U= 1442,00 p=0.207 z=-0,157; U= 1439,50 p=0.202 z=-1,484; U= 1610,50 p=0.737 z=-1,452).

Tablo 19. Doğum Yerine Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Doğum Yeri	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	İl merkezi	51	55,55	0,000
	İlçe merkezi	54	72,37	
	Kasaba/Köy	15	34,60	
	Toplam	120		
Sosyal Beceri	İl merkezi	51	56,32	0,461
	İlçe merkezi	54	62,48	
	Kasaba/Köy	15	67,57	
	Toplam	120		
Sosyal Farkındalık	İl merkezi	51	51,35	0,001
	İlçe merkezi	54	73,29	
	Kasaba/Köy	15	45,57	
	Toplam	120		
Sosyal Zeka (Genel)	İl merkezi	51	52,67	0,005
	İlçe merkezi	54	71,80	
	Kasaba/Köy	15	46,47	
	Toplam	120		

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Kruskal-wallis testi ile doğum yerine göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; “Sosyal Bilgi”, ($\chi^2=15,730$ $p=0.000$) “Sosyal Farkındalık” ($\chi^2=2,549$ $p=0.001$) alt boyutunda ve “Sosyal Zeka” ($\chi^2=12,340$ $p=0.005$) ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir. Gruplar arasındaki fark Mann-Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılarak belirlenmiştir. Sonuçlara göre; il merkezi ve ilçe merkezinde doğan bireylerin, kasaba/köyde doğanlara göre sosyal bilgi, sosyal farkındalık ve sosyal zeka açısından daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir (U= 542,00 $p=0.007$ $z=-0,145$; U= 1854,50 $p=0.002$ $z=-1,785$; U= 658,50 $p=0.005$ $z=-1,447$).

Tablo 20. Birlikte Yaşanan Kişi Sayısına Göre Sosyal Zeka ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Birlikte Yaşanan Kişi	N	Sıra	p*
			Ortalaması	
Sosyal Bilgi	1	17	58,82	0,502
	2	18	48,47	
	3	29	59,43	
	4 ve üzeri	43	50,74	
Sosyal Beceri	1	17	58,41	0,108
	2	18	52,67	
	3	29	63,81	
	4 ve üzeri	43	46,20	
Sosyal Farkındalık	1	17	62,65	0,221
	2	18	53,81	
	3	29	59,36	
	4 ve üzeri	43	47,05	
Sosyal Zeka (Genel)	1	17	61,88	0,091
	2	18	50,03	
	3	29	63,09	
	4 ve üzeri	43	46,42	

*Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır

Birlikte yaşanan kişi sayısına göre sosyal zeka ve boyutları değerlendirildiğinde; ölçek genelinde ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($\chi^2=2,357$ p=0.502; $\chi^2=6,546$ p=0.108; $\chi^2=4,402$ p=0.221; $\chi^2=4,465$ p=0.091).

Tablo 21. Sosyal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

		Sosyal Bilgi	Sosyal Beceri	Sosyal Farkındalık	Sosyal Zeka (Genel)
Sosyal Bilgi	r	1	,352**	,496**	,825**
	p		,000	,000	,000
	n	120	120	120	120
Sosyal Beceri	r	,352**	1	,436**	,726**
	p	,000		,000	,000
	n	120	120	120	120
Sosyal Farkındalık	r	,496**	,436**	1	,802**
	p	,000	,000		,000
	n	120	120	120	120
Sosyal Zeka (Genel)	r	,825**	,726**	,802**	1
	p	,000	,000	,000	
	n	120	120	120	120

Araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; ileri düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sosyal zeka düzeyi ile en fazla ilişkili boyutun “sosyal bilgi” ($r=0.825$ $p=0.000$), en az ilişkili boyutun ise “Sosyal Beceri” ($r=0.726$ $p=0.000$) olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilgi, beceri ve farkındalık arttığı sürece sosyal zekanın da artacağı değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Sosyal Zeka bireylerin hem özel hem de iş yaşamında başarı ve mutlulukları için oldukça önemlidir. Sosyal Zeka'nın öneminin farkındalığı ise, sosyal zekanın geliştirilmesi açısından gereklidir. Sağlık çalışanları gibi, sosyal zeminde hizmet veren bireylerin sosyal zeka düzeylerinin belirlenmesi, demografik değişkenlere göre farklılıkların tespit edilmesi beklenen faydaların başında gelmektedir. Araştırmanın, sağlık sektöründe gerekli farkındalığın sağlanması, sosyal zekanın ölçülebilir olması ve elde edilecek sonuçların mesleki görevlendirmelerde göz önünde bulundurulması açısından yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmaya katılan çalışanların %61,7'sinin kadın, %41,7'sinin 31-40 yaş aralığında, %64,2'sinin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan çalışanların medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %69,2'sinin evli olduğu, %30'unun 25 yaş ve altı, %30'unun ise 1 çocuklu olduğu belirlenmiştir. %45,8'inin hemşire/ebe olduğu, %44,2'sinin deneyiminin 10 yıl ve üzeri, %63,3'ünün kurumdaki çalışma süresinin 5 ve altı olduğu, %16,7'sinin daha önce başka mesleklerle de ilgilendiği belirlenmiştir. Katılımcıların %70,8'inin ilçe merkezinde ikamet ettiği, %51,7'sinin kirada, %42,5'inin kendi evinde kaldığı, %35,8'inin 4 ve üzeri kişiyle birlikte yaşadığı, %36,7'sinin göç nedeniyle geldiği, %45'inin ise ilçe merkezinde doğduğu belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan Sosyal Zeka Ölçeğine dair ifadelerin ortalama puanları değerlendirildiğinde; en yüksek puana sahip ifadenin “Başkalarını iyice tanımam uzun zaman alır.” (3.76), “İnsanlar yaptıkları şeylerle beni sık sık şaşırtırlar.” (3, 67), en düşük puana sahip ifadelerin ise; “İnsanlar açıklama yapmama fırsat vermeden bana kızarlar.” (2.55), “Farkına varmadan çoğu kez başkalarını incitirim.” (2.79) ifadeleri olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızda cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, çalışma pozisyonuna, kurumda çalışma süresine, başka yerden göç etme durumuna ve birlikte yaşanan kişi sayısına göre Sosyal Zeka ve alt boyutlarının farklılaşmadığı belirlenmiştir. Literatür değerlendirildiğinde bir çok araştırmada cinsiyet değişkeni açısından kişilerin sosyal zeka düzeylerinde anlamlı değişimlerin olmadığı görülmektedir (Çetinkaya, Yıldız ve Toprak, 2016; Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009; Kâhya ve Ceylan, 2017; Yazıcı ve

Yıldırım, 2017). Ancak cinsiyet değişkeni açısından sosyal zekada anlamlı farklılıklara sahip olan araştırmalar da mevcuttur. Bu sonuçlarda kadınların erkeklere göre sosyal zeka düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Ülker'in (2016) sosyal zekanın sosyal farkındalık alt boyutundan alınan puanların cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Saxena ve Jain (2013) aynı şekilde kadınların sosyal zekalarının erkeklerden daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Sosyal bilgi ve sosyal farkındalık boyutlarının başkalarını ve sosyal bağlamı anlama, sosyal becerinin ise davranışa dönük bir boyut olduğu söylenebilir. Bu nedenle sosyal zekanın çevreyi anlama ve algılama ile ilgili boyutlarında kadınlar kendilerini daha iyi algıyarken, erkekler ise sosyal zekanın eyleme dönük, çevre ile etkileşimi kapsayan alanında kendilerini daha yeterli algıladıkları söylenebilir. Bu durumu kültürel etkenlere bağlamak mümkündür. Günümüz Türk toplumunda yasalar önünde kadın ve erkek eşit olsa da bu eşitliğin hayatın her alanına yayıldığını söylemek güçtür. Gözlemlenen bu farklılık çalışmamızda istatistiki olarak anlamlı olmasa da toplumsal durumun bir yansıması olarak değerlendirildiğinde anlamlıdır. Bazı araştırmacılar ise cinsiyet değişkeni açısından daha farklı sonuçlar elde etmiştir. Bakan ve Güler (2017) erkeklerin duygusal zekalarının kadınlara göre daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Bu anlamda elde edilen cinsiyet değişkeninin duygusal zeka üzerinde tam olarak etkili olmadığı ifade edilebilir.

Çalışmamızla benzer şekilde eğitim durumu değişkeninin sosyal zeka üzerinde etkili olmadığına dair sonuçlar bulunmaktadır (Wessel ve diğerleri 2008; Yazıcı ve Yıldırım, 2017; Ülker, 2016). Ancak eğitim düzeyi açısından elde edilen sonuçların aksine, anlamlı farklılıkların olduğu çalışmalar da bulunmaktadır. Abul'un (2015) çalışmasında, eğitim durumu ön lisans ve öncesi olanların sosyal zeka puanlarının, lisans ve lisansüstü/doktora olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçların tam tersi olarak Albrecht (2006) ile Jeloudar ve Goodarzi'nin (2012) çalışmasında lisans ve yüksek lisans derecesine sahip bireylerin sosyal zeka düzeylerini, daha düşük öğrenim düzeyinde olan bireylerden yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Kurumda çalışma süresi açısından literatürde araştırmamız ile benzer ve zıt sonuçlar bulunmaktadır. Türker (2019) çalışmasında bireylerin sosyal beceri, sosyal farkındalık boyutlarında ve genel olarak sosyal zekada farklılaşmadığını, sosyal bilgi

boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmiştir. 11 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip olanların ortalamaları daha yüksektir. Sosyal bilgi boyutunda gözlemlenen bu farkın nedeni, kurumda çalışma süresinin o kurumu ve kurumun içindeki sosyal çevreyi daha yakından tanımaya olanak vermesi ile açıklanabilir. Aksine elde edilen sonuçlara örnek olarak Abul'un (2015) çalışmasında, kurum çalışma yılı olarak daha tecrübesiz olanların sosyal zeka puanlarının daha tecrübeli olanlara göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmamızda medeni duruma göre; bekar bireylerin *sosyal beceri* düzeylerinin, evli çalışanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İkamet edilen yere göre il merkezinde yaşayanların, ilçe ve kasaba/köyde yaşayanlara göre *sosyal beceri ve sosyal zeka* düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilçe merkezinde yaşayanların da, köy/kasabada yaşayanlara göre *sosyal beceri ve sosyal zeka* düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. İkamet edilen evin durumuna göre kirada yaşayanlar ile kendi evinde yaşayanların, lojman ve diğerlerine göre *sosyal bilgi* düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocuk sayısına göre 1 çocuk ve 2 çocuk sahibi olanların 3 ve üzeri çocuğa sahip olanlara göre *sosyal beceri* düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Daha önce başka meslekle uğraşma durumuna göre başka meslekle uğraşanların, başka meslek yapmamış olanlara göre *sosyal beceri* düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Doğum yerine göre il merkezi ve ilçe merkezinde doğan bireylerin, kasaba/köyde doğanlara göre *sosyal bilgi, sosyal farkındalık ve sosyal zeka* açısından daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir. Literatürde söz konusu değişkenlere göre çalışanların sosyal zeka düzeylerinin incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Sağlık çalışanlarında çeşitli demografik değişkenler açısından araştırılarak farklı ve bütüncül bakış açılarının elde edilmesi hedeflenmiştir.

Mesleki deneyim süresine göre 5-10 yıl mesleki deneyime sahip olanların, diğer gruplara göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Jeloudar ve Yunus'un (2011) deneyimin artmasıyla bireylerin sosyal zekalarının da arttığını buldukları araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Bireylerin mesleki deneyimi arttıkça sosyal bağlamı ve başkalarını anlama becerilerinin artması sosyal zekadaki bu artışın nedeni olabilir.

Araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; ileri düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sosyal zeka düzeyi ile en fazla ilişkili boyutun “sosyal bilgi”, en az ilişkili boyutun ise “Sosyal Beceri” olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilgi, beceri ve farkındalık arttığı sürece sosyal zekanın da artacağı değerlendirilmektedir.

Sosyal zekaya sahip bireylerin sosyal ilişkilerinde başarılı oldukları, insanları yönlendirebildikleri, sinerji yaratabildikleri, sosyal nüfuz kazanabildikleri, sosyal durumlar karşısında beklenileni verdiği görölmektedir. Başka bir ifadeyle sosyal zekaya sahip bireyler belirli sosyal durumlar karşısında muhatabının beklentilerini anlayarak cevap üretebilen, kendi gereksinimleri ile muhatabının gereksinimlerinde uzlaşı noktası bulabilen kişilerdir. Bu özellikler, sağlık çalışanları açasından kritik bir önem taşımaktadır.

Öneriler;

Sağlık kurumları, sağlık çalışanlarının sosyal zeka düzeyleri konusunda bilinçli olmalı, istihdamda, görev paylaşımında ve kariyer planlamasında söz konusu süreçleri göz önünde bulundurmalıdır. Hasta güvenliği, hizmet kalitesi gibi sağlık kurumlarında kritik öneme sahip konuların sosyal zeka ile ilişkisi göz ardı edilmemelidir. Sonraki araştırmalarda demografik değişkenler dışında sosyal zeka ile sağlık kurumlarında hizmet kalitesi, iş performansı gibi göstergeler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- ABRAMOWITZ, Jonathan S. and Carolina, N. (2007). *Health Anxiety, Hypochondriasis, and The Anxiety Disorders. Behavior Therapy* 38, 86–94.
- ABUL, A. (2015). Sosyal Zekâ Düzeyi Ve Algılanan İş Yaşam Kalitesi Etkileşimine Yönelik Bir Araştırma. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- AK, Ç. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Duygusal Zekâları ve Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- ALPAR, Reha. (2013). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Yöntemler*, Detay Yayıncılık Dördüncü baskı
- ALBRECHT, Karl. (2006). *Sosyal Zekâ: Yeni Başarı Bilimi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- ANG, Soon and DYNE, Linn Van. (2008). *Handbook of Cultural Intelligence*. New York: Ben Sharpe.
- ARMSTRONG, Thomas. (2009). *Multiple Intelligences in the Classroom*. New York: Association for Supervision & Curriculum Development.
- BAKAN, İsmail ve GÜLER, Bilge. (2017). Duygusal Zekânın, Yaşam Doyumu ve Akademik Başarıya Etkileri ve Demografik Özellikler Bağlamında Algı Farklılıkları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 19 (33): 1-11.
- BAYMUR, Feriha Balkış. (1994). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- BAŞ, Yeliz, DURSUN, Filiz ve OKUTAN, Semih. (2016). “Tüketicilerin Çoklu Zekâ Yapılarına Göre Perakende Mağazalar ile İlgili Duygusal ve Rasyonel Beklentilerindeki Farklılıkların İncelenmesi” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 1391–1402
- BARNES, Michael L. and STERNBERG, Robert J. (1989). *Social Intelligence And Decoding of Nonverbal Cues. Intelligence*, 13, 263-287
- BÜMEN, Nilay T. (2004). *Zeka Okulda Çoklu Kuramı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık

- ÇAKAR, Ulaş ve ARBAK, Yasemin. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. *DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dergisi*, 6(3), 23-48.
- ÇELİK, S.B , DENİZ, E.M. (2008). *Ergenlerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri Açısından Karşılaştırılması Kültürler Arası Bir Karşılaştırma*, İlköğretim Online, 7(2), 376-383.
- ÇETİNKAYA YILDIZ, Evrim ve TOPRAK, Emre. (2016). Psikolojik Danışman Adaylarının Empatik Eğilim, Utangaçlık, Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Sosyal Beceri Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(2) 513-530.
- DÖKMEN, Üstün. (1994). *İletişim Çalışmaları ve Empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- DOĞAN, Tayfun, TOTAN, Tarık ve SAPMAZ, Fatma. (2009). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Sosyal Zeka. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 235-247
- DOĞAN, Tayfun ve ÇETİN, Bayram. (2009). *Tromso Sosyal Zeka Ölçeği Türkçe Formunun Faktör Yapısı: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 691-720.
- EKMAN, Paul. (2003). Darwin, Deception, and Facial Expression, New York Academy of Sciences doi: 10.1196/annals.1280.010
- FEHR, Beverley and RUSSELL, James A. (1991). *The Concept of Love Viewed From a Prototype Perspective Journal Of Personality and Social Psychology*, 60(3), 425-438.
- GARDNER, Howard. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New Jersey: Basic Books Ltd.
- GARDNER, Howard. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory and Practice, A Reader*. New Jersey: Basic Books Ltd.
- GARDNER, Howard. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century* New Jersey: Basic Books Ltd.

- GREEN, Anna, HİLL, Aretha, FRİDAY, Earnest and FRİDAY, Shawnta (2005). "The Use of Multiple Intelligences to Enhance Team Productivity" *Management Decision* 43 (3),349–359.
- GOLEMAN, Daniel. (2006). *Social İntelligence: The Revolutionary New Science of Human Relationships*,New York: Bantam.
- GOLEMAN, Daniel. (2007). *Sosyal Zekâ: İnsan İlişkilerinin Yeni Bilimi*, (Çev. O. Ç. Deniztekin). İstanbul: Varlık Yayınları.
- GÖKAYDIN, 2016: 27
- GÜREL, Emet ve TAT, Merba. (2010). "Çoklu Zeka Kuramı: Tekil Zeka Anlayışından Çoklu Zeka Yaklaşımına" *Sosyal Araştırmalar Dergisi*,3(11),336-356.
- İŞERİ, İ. (2016). Lise Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*.
- JELOUDAR, Soleiman and YUNUS, Aida. (2011). Exploring the Relationship Between Teachers Social İntelligence and Classroom Discipline Strategies. *International Journal of Psychological Studies*,3(2),149-155.
- KAHYA, Vasfi ve CEYLAN, Esin. (2017). Sosyal Zekanın İletişim Becerileri Üzerine Etkisi:Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Proceedings Book of 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences*,436-442
- KELEŞOĞLU, Ö. (2008). Bireylerin Ana-Baba Tutumları İle Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkiler, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*
- KİHLSTROM, John F. and CANTOR, Nancy. (2011). Social İntelligence, STERNBERG (Ed.), Robert J., *Handbook of İntelligence*,3rd ed.(359-379). *Cambridge U.K : Cambridge University Press*.
- KOPTAGEL, İlal. (1999). Hekimlik Açısından Somatizasyon ve Somatoform Bozukluklar. *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Dergisi*, 1, 50-54.

- LIEVENS, Filip, CHAN and David. (2010). *Practical Intelligence, emotional Intelligence, and social Intelligence*. FARR, JAMES L. & TIPPINS (Ed.), *Nancy Handbook of Employee Selection* (339-359). New York: Routledge
- MAYER, John D. And COBB, Casey D. (2000). *Educational Policy on Emotional Intelligence : Does it Make Sense ? Educational Psychology Review*, 12(2), 163-183.
- MAYER, John D. and GEHER, Glenn. (1996). *Emotional Intelligence and identification of emotion. Intelligence* ., 22, 89-113.
- MAYER, John D. and SALOVEY, Peter. (1993). *The Intelligence of Emotional Intelligence. Intelligence* ., 17, 433-442
- MAYER, John D, CARUSO, David R. and SALOVEY, Peter. (2000). *Emotional Intelligence Meets Traditional Standards for an Intelligence* . *Intelligence*. 27(4), 267-298.
- MAYER, John D, SALOVEY, Peter, and CARUSO, David R. (2004). *Emotional Intelligence : Theory, Findings and Implications. Psychological Inquiry*, 15(3), 197-215.
- MAYER, John D, SALOVEY, Peter and CARUSO, David R. (2008). *Emotional Intelligence New Ability or Eclectic Traits ? American Psychologist*, 63(6), 503-517.
- MAYER, John D, SALOVEY, Peter, CARUSO, David R. and SITARENİOS, Gill .(2001). *Emotional Intelligence as a standard Intelligence. Emotion*, 1(3), 232-242.
- MORAN, Seana, KORNHABER, Mindy and GARDNER, Howard. (2006). *"Orchestrating Multiple Intelligences" Educational Leadership*. 64(1), 22-27.
- ÖKTEM, F. (2001). "Zekâ Kavramı", *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Aralık, Sayı:22.
- ÖZGÜVEN, 1994: 116
- PINTO, Joana Carneiro, FÁRIA, Liliana and TAVEIRA, Maria do Ceu. (2014). *Social Intelligence in Portuguese Students: Differences According to the School Grade. Social and Behavioral Sciences*, 116, 56-62.

- SACCO, D.F, Merold, S.J, Lui,J.H.L, Lustgraaf, C.J.N. and Barry,C.T. (2016). *Social and emotional Intelligence moderate the relationship between psychopathy traits and social perception.Personality and Individual Differences,95,95-104.*
- SAXENA, Sumanlata and JAİN, Kumar Rajat. (2013). *Social Intelligence of Undergraduate Students in Relation to Their Gender and Subject Stream.IOSR Journal of Research & Method in Education,1(1), 1-4*
- SİLVERA, David H, MARTİNUSSEN, Monica and DAHL, Tove Irene. (2001). *The Tromso Social Intelligence Scale,a self-report Measure of Social Intelligence. Scandinavian Journal of Psychology,42(4),313-319.*
- TASLEEMA, Asma Nazir and GANAİ, Muhammad Yousuf. (2015). *Social Intelligence and Academic Achievement of College Students-A study of district Srinagar.IOSRJournal of Humanities and Social Science,20(2),74-76.*
- Thorgaard, M.V, Frosthalm, l. and Rask,C.U. (2018). *Childhood and Family Factors in the Development of Health Anxiety: A systematic review.Children's HealthCare,47(2),198-238.*
- THORNDİKE, Edward Lee. (1920). *"Intelligence and Its Use "HarpersMagazine,140:227-235.*
- TOPŞAR, A. (2015). Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ile Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Fatih Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi.*
- TÜRKER, Y. (2019). Okul Müdürlerinin Liderlik Tarzlarının Öğretmenlerin Sosyal Ve Duygusal Zekalarına Etkisi,Pamukkale Ü. Eğitim Bil. Ens., *Doktora Tezi.*
- ULUÇ, Sait.(2016). İnsan Zekasının Cattell-Hom-Carroll kuramı.*Türkiye Klinikleri,1(1),1-9.*
- ÜLKER, Ç. (2016). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Zekâ ve İletişim Becerilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*

- WEİS, Susanne and SÜSS, Heinz-Martin SüB. (2005). Social Intelligence A review and critical discussion of measurement concepts. In SCHULZE, Ralf and ROBERTS, Richard D.(Eds.), *Emotional Intelligence An international handbook*(203–230).Cambridge: Hogrefe & Huber.
- WESSEL, Jean, LARIN, Helene, BENSON, Gerry, BROWN, Barbara, PLOEG, Jenny, WILLİAMS, Renee and MARTİN, Lynn. (2008). *Emotional social Intelligence in Health Science Students and its Relation To Leadership, Caring And Moral Judgment. The Internet Jurnal of Allied Health Science and Practise*, 6(1),1-9.
- YAZICI, Fatih ve YILDIRIM, Tercan. (2017). Okul Dışı Tarih Öğretimi Ve Sosyal Zeka Arasındaki İlişkinin Yol Analiziyle İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2), 733-755.
- Yermentaeyeva, A, Aurenova, M. D, Uaidullakzy, E, Ayapbergenova, A. and Muldabekova, K. (2014). *Social Intelligence as a Condition for the Development of communicative competence of the future teachers. Social and Behavioral Sciences*, 116, 4758-4763.

Ek 1. Tromso Sosyal Zeka Ölçeği

① Kesinlikle Katılmıyorum ② Katılmıyorum ③ Kararsızım ④ Katılıyorum ⑤ Kesinlikle Katılıyorum

	SOSYAL ZEKA	1	2	3	4	5
1	Diğer insanların davranışlarını önceden tahmin edebilirim.					
2	Çoğunlukla başkalarının seçimlerini anlamanın zor olduğunu hissederim.					
3	Davranışlarımın diğer insanlara ne hissettireceğini bilirim.					
4	Tanımadığım yeni insanların olduğu bir ortamda genellikle tedirginlik hissederim.					
5	İnsanlar yaptıkları şeylerle beni sık sık şaşırtırlar.					
6	Diğer insanların duygularını anlayabilirim.					
7	Sosyal ortamlara kolaylıkla uyum sağlarım.					
8	İnsanlar açıklama yapmama fırsat vermeden bana kızarlar.					
9	Başkalarının isteklerini anlarım.					
10	İnsanlarla ilk tanışmada ve yeni ortamlara girme konusunda iyiyimdir.					
11	Ne düşündüğümü söylediğimde insanlar genellikle benden rahatsız olmuş veya bana kızmış gibi görünürler.					
12	Başka insanlarla geçinebilmekte zorlanırım.					
13	İnsanları tahmin edilemez bulurum.					
14	Bir açıklama yapmalarına gerek duymadan insanların ne yapmaya çalıştıklarını çoğunlukla anlarım.					
15	Başkalarını iyice tanımam uzun zaman alır.					
16	Farkına varmadan çoğu kez başkalarını incitirim.					
17	Diğer insanların davranışlarıma nasıl tepki göstereceklerini tahmin edebilirim.					
18	Yeni tanıştığım insanlarla iyi ilişkiler kurmada başarılıyım.					
19	Diğer insanların yüz ifadelerinden, beden dillerinden vs. gerçekte ne demek istediklerini çoğunlukla anlarım.					
20	Başkalarıyla konuşacak güzel sohbet konuları bulmakta çoğunlukla sıkıntı çekerim.					
21	Diğer insanların yaptıklarına verdikleri tepkiler beni çoğunlukla şaşırtır.					

Kişisel Bilgiler

- 1) Cinsiyetiniz : () Erkek () Kadın
- 2) Yaşınız :
- 3) Eğitim Düzeyi :
- 4) Medeni Durum: ()Evli ()Bekar ()Diğer.....
- 5) Evlenme Yaşınız :
- 6) Çocuk Sayınız :
- 7) Çalışma Pozisyonunuz :
- ()Doktor ()Hemşire/Ebe ()Sağlık Memuru ()Tekniker/Teknisyen
()Diğer.....
- 8) Şu anki mesleğinizden önce ,herhangi bir işle uğraştınız , uğraştıysanız hangi meslek grubuyla ?
- () Hayır
() Evet (Belirtiniz.....)
- 9) Mesleğinizde genel hizmet süreniz:yıl ay
- 10) Kurumda çalışma süreniz:yıl ay
- 11) Günlük ortalama çalışma sürenizsaat
- 12) İkamet edilen yer:
- () İl merkezi
() İlçe Merkezi
() Kasaba/Köy
- 13) Oturduğunuz Evin Durumu Nedir ?
- () Kira
() Lojman
() Kendi Evim
() Diğer (Belirtiniz.....)
- 14) Şu anda bulunduğunuz il/ilçe/beldeye,göç nedeniyle mi geldiniz ?
- () Evet
() Hayır
- (15) Doğum yeriniz
- () İl merkezi

() İlçe Merkezi

() Kasaba/Köy

(16) Hanenizde Birlikte Yaşadığınız Kişi Sayısıkişi

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet Can Kul 26/07/1994 Oltu/Erzurum doğumlu olup,İlk,orta ve lise öğrenimini Zeytinburnu/İstanbul da tamamlamıştır.İstanbul Bilim Üniversitesi Florance Nightingale Hemşirelik Yüksekokulunu 2013 yılında kazanmış olup 2017 yılında mezun olmuştur.Aynı yıl Çatalca Devlet Hastanesi Dahiliye Servisinde çalışmaya başlamıştır.Halen çalışmaya devam etmektedir.Orta derece İngilizce okuma,yazma anlama düzeyindedir.

